

בבית המשפט העליון**בשבתו כבית משפט גבוה לצדק**

בג"ץ _____

העותרות: 1. צלול - עמותה לאיכות הסביבה, ע.ר. 580350940**2. החברה להגנת הטבע, ע.ר. 580017499**

שתיהן ע"י ב"כ עוה"ד חיה ארז ו/או עוה"ד חגית הלמר

מרח' אבא הילל 16 רמת גן 52506

טל. 03-5762666, 052-5616005 פקס. 03-5762632

- נגד -

המשיבים: 1. הרשות הממשלתית למים ולביוב

באמצעות בא כוח מפרקליטות המדינה, יחד עם המשיבים 5-9

רח' צלאח א-דין 29, ת.ד. 49029, ירושלים 91490

טל. 02-6466711 פקס. 02-6467011

2. חב' הגיחון בע"מ, תאגיד הביוב והמים של ירושלים**3. חב' מבט"י, חברת מפעלי ביוב וטיהור ירושלים בע"מ**

מרח' דרך חברון 101, ת.ד. 10118

ירושלים 91000

4. עיריית ירושלים

מכיכר ספרא 1 ירושלים

5. הועדה המחוזית לתכנון ובניה ירושלים**6. ועדת המשנה למים וביוב שליד הועדה המחוזית לתכנון ובניה ירושלים****7. המשרד להגנת הסביבה****8. משרד הבריאות****9. משרד האוצר**

באמצעות ב"כ פרקליטות המדינה, משרד המשפטים, כמצוין לעיל

עתירה למתן צו על תנאי

מוגשת בזאת לבית המשפט הנכבד עתירה למתן צו על תנאי המורה למשיבים, לבוא וליתן טעם:

ביחס למשיבה 1 –

א. מדוע לא תבטל את הוראתה מיום 10.9.2015 למשיבה 2, להקפיא את פרסום המכרז לבניית תחנת השאיבה תלפיות מזרח.

ב. מדוע לא תפעל בהתאם לחובתה החוקית, ותחדל מלשים אבני נגף לביצוע שתי התכניות הסטטוטוריות המאושרות לשתי תחנות שאיבה, בתלפיות-מזרח ובגיא בן הינום, שתכליתן הפסקת ההזרמה של חלק משפכי ירושלים ישירות לנחל קדרון והזרמתם למט"ש שורק

הנמצא ממערב לקו פרשת המים של ירושלים, והן מהוות שני רכיבים בפתרון המודולורי שאושר סטטוטורית על ידי המשיבה 5, לטובת מניעת הזרמת שפכי ירושלים לנחל קדרון (להלן: "הפתרון המודולורי").

-- תרשים הפתרון המודולרי מצ"ב כתרשים מס' 1

ביחס למשיבים 2-4, 7 ו-9, העותרת שומרת על זכותה לבקש סעדים כלפיהם, בהתאם לכלל דין, ככל שמי מהם יתנהל או יציג עמדה באופן התומך בהתנהלות המשיבה 1 ויעכב בכך את קידום הפתרון המודולרי.

לעתירה זו נילוית בקשה לקיום דיון דחוף בעתירה.

ואלה נימוקי העתירה

[ההדגשות בציטטות הוספו, אלא אם נאמר אחרת]

הקדמה

1. עניינה של העתירה בהזרמת כרבע מהביוב הגולמי של ירושלים לנחל קדרון, תוך גרימת מפגע בריאותי וסביבתי קשה, סיכון אקוויפר ההר המזרחי, זיהום חלקו הצפוני של ים המלח, וגרימת מפגע אקולוגי חמור המסכן את אוכלוסיות החי והצומח באזור אגן הנחל.
2. אחרי עשרות שנים של הזרמת הביוב לנחל קדרון, תוך הפרות חוק וגרירת רגליים של הגורמים הרלבנטיים השונים, בעיקר המשיבות 2-3, גובש במסגרת הליך תכנוני שלם ומקיף שהתקיים בפני המשיבות 5-6, פתרון מודולרי לטיפול בשפכי האגן. הפתרון גובש לאחר אינספור דיונים בתכניות שונות לטיפול בשפכים שלא הגיעו לכלל ביצוע והוא כולל ארבעה רכיבים, שכולם אושרו סטטוטורית. התכניות הסטטוטוריות אושרו במהירות הודות לעבודה מאומצת של הועדה המחוזית וועדת המשנה למים וביוב (המשיבות 5-6).
3. המשיבה 1 היתה שותפה מלאה לגיבוש הפתרון. נציגי רשות המים (גם בגלולה הקודם כנציבות המים), נכחו בכל הדיונים לאורך התהליך הממושך, הביעו עמדתם והציגו שיקוליהם.
4. נציגי רשות המים אף תמך וביקש להטמיע במסגרת ארבעת רכיבי הפתרון שאושר לבסוף, את הרכיב אותו מבקשת כיום רשות המים להקפיא – והוא סניקת שפכי תלפיות מזרח מערבה למט"ש שורק.
5. במקום לפעול כמתבקש ליישום מהיר של רכיבי הפתרון, חוזרת המשיבה 1 לנקוט בסחבת ולהציב חסמים בדרך לביצוע הפתרונות.
6. העתירה דנו מוגשת כנגד הוראת המשיבה 1 להקפיא את מסמכי המכרז לביצוע הרכיב הראשון (והיחיד הבשל היום לביצוע) מתוך 4 רכיבי הפתרון המודולרי, וכנגד כוונתה להביא ל"בחינה מחדש" את הפתרון המודולרי שאושר בוועדות התכנון.

7. העותרות תטענה, כי התנהלות המשיבה 1, המעכבת את מימוש תחנת השאיבה בתלפיות מזרח, נגועה בחוסר סבירות קיצוני הן משום מתן משקל לא ראוי לשיקולים השונים, ביחסים הפנימיים ביניהם, והן משום שדחיית יישום הפתרון המודולרי לטובת בחינה (מחדש) של פתרון כולל ומיטבי היא בלתי סבירה בפני עצמה.
8. העותרות תטענה, כי הוראת המשיבה 1 להקפיא את המכרז לתלפיות-מזרח מכשילה את המשיבות 3-2 במימוש חובתן לפעול במהירות הראויה לקידום יישום הפתרון שאושר בוועדות התכנון.
9. העותרות תטענה, כי רשות המים אינה מוסד-תכנון-על ואינה רשאית להטיל וטו על התכנון הסטטוטורי של הפתרון המודולרי (על דרך הצבת חסם מינהלי בדמות הוראה להקפאת המכרז), וזאת הן ביחס לתחנות השאיבה בתלפיות-מזרח והן ביחס לזו בגיא בן הינום.
10. העותרות תטענה כי בהתנהלותה כיום של רשות המים - שהיתה שותפה לכל ההליך התכנוני, שלא הגישה התנגדויות לתכניות שקודמו במסגרת ההליך התכנוני, ואף צידדה בחלופה המשלבת הזרמת חלק משפכי ירושלים מערבה - מתקיים חוסר הגינות שלטונית כלפי הציבור.
11. לסיום, תטענה העותרות כי תחילת יישום מידי של הפתרון המודולרי, בודאי הרכיב הראשון והבשל בו (תחנת השאיבה בתלפיות מזרח), נשען על עקרונות יסוד משפטיים הנוגעים לקשר שבין אדם וסביבה, והתומכים בכך שרשות המים חייבת להפסיק לשים אבני נגף בביצוע הפתרון המודולרי ולהתחיל לפעול באופן המקדם אותו, ולא מסכלו.

א - הצדדים לעתירה

12. **העותרת 1, צלול - עמותה לאיכות הסביבה**, נוסדה ב-1999. מטרתה לחתור לים צלול ולנחלים נקיים. כיום נחשבת העותרת כשומרת הסף של הים ושל הנחלים בישראל והיא פועלת להפסקת זיהום הים התיכון ונחלי ישראל על-ידי רשויות מקומיות, תאגידים ומפעלים, ובמגוון אמצעים להעלאת הנושא על סדר היום הציבורי. לצורך עבודתה מפעילה העותרת צוות מגוון הכולל אנשי מקצוע מתחומים שונים: אנשי סביבה, אנשי אקדמיה, אנשי יחסי ציבור, עורכי דין, מתנדבים ועוד.
13. **העותרת 2, החברה להגנת הטבע**, היא עמותה רשומה הפועלת מאז הקמתה בשנת 1953 לשמירת דמותה של הארץ לרווחתנו, לרווחת ילדינו ולרווחת הדורות שיבואו אחרינו, והיא ארגון שמירת הטבע והסביבה הגדול והוותיק בישראל. החברה להגנת הטבע פועלת במגוון זירות להגנה על הטבע הישראלי – בתי הגידול, החי והצומח הייחודיים לישראל והמגוון הביולוגי העשיר שלה. כך בתחום התכנון בו מכהנים רכזי שמירת הטבע האזוריים של החברה להגנת הטבע כחברים במוסדות התכנון השונים כנציגיהם של הארגונים הציבוריים שעניינם בשמירת הסביבה. וכך גם בתחום החינוך – במערך בתי ספר שדה והמרכזים ללימודי שדה ובקהילות עירוניות שונות – בו פועלים מדריכיה להכרת הארץ ומחנכים לאהבתה ושמירתה. במסגרת זאת, החברה להגנת הטבע פועלת גם להגנה על בתי גידול לחים – לשיקומם של נחלים ול"זכותם" להקצאתם של מים שיזרמו בהם שיאפשרו קיומם של חיים בהם ובסביבה שהם יוצרים.

14. לעותרות, כגופים ציבוריים מוכרים העוסקים בנושאי הגנת הסביבה, נתונה זכות עמידה בתביעה על יסוד הכרת הפסיקה במעמדו של עותר כן ורציני המצביע על בעיה ציבורית אשר פתרונה דרוש למען הצדק (בג"צ 217/80 סגל נ' שר הפנים, פ"ד לד (4) 429). העותרות הגישו עתירות לבג"ץ ולבתי המשפט המנהליים במסגרת מאבקים עקרוניים ותקדימיים הנוגעים להגנה על הסביבה והים (בג"צ 6467/15 החברה להגנת הטבע נ' פקיד הדיג הראשי במשרד החקלאות ופיתוח הכפר (פורסם בנבו 17.11.2015), עע"מ 9654/06 החברה להגנת הטבע נ' ועדת המשנה לעררים של המועצה הארצית לתכנון ובניה (פורסם בנבו 5.5.2008), בג"צ 332/00 צלול נ' רשות הנמלים והרכבות ואח' (פורסם בנבו 29.5.2000), עע"מ 4152/07 צלול נ' הועדה למתן היתרים להזרמת שפכים לים ואח' (פורסם בנבו 25.6.2007)).

15. **המשיבה 1, רשות המים**, הינה הרשות הסטטוטורית שתפקידה לפקח על תאגידי המים והביוב מכוח סעיף 80 לחוק תאגידי מים וביוב, תשס"א-2001, ומופקדת גם על מניעת זיהום מים (סמכויות שבחלקן מקבילות לאלו של המשרד להגנת הסביבה).

16. במסגרת רשות המים פועל המינהל לפיתוח תשתיות ביוב (להלן: **"מילת"ב**). המילת"ב הוקם בשנת 1992 במסגרת החלטת ממשלה ייעודית. בשנת 2003 הועבר למשרד התשתיות הלאומיות ובשנת 2009 עבר לרשות המים. המילת"ב הינו זרוע הביצוע הממשלתית לקידום וסיוע בביצוע תשתיות ביוב. תפקידו של המילת"ב לבצע בחינה מקצועית-הנדסית של תכניות פיתוח במסגרת ועדה בין-משרדית ולסייע בהלוואות ומענקים בהקמת התשתיות. כמו כן, תורם המילת"ב מניסיונו הרב לגופים פרטיים ולגופים ציבוריים בהקמת מערכים לוגיסטיים ותפעוליים ובהקמת תשתיות הביוב. פעילותו של המילת"ב והליווי המקצועי שלו, משלב הייזום ועד להשלמתם של הפרויקטים, תורמים להקמתם.

-- תיאור תפקידי המילת"ב מתוך דו"ח רשות המים לשנת 2013 מצ"ב כנספח א'

17. **המשיבה 2, חברת הגיחון בע"מ, תאגיד הביוב והמים של ירושלים** (להלן: **"הגיחון"**), הוקמה בשנת 1996 על ידי עיריית ירושלים והיא פועלת כתאגיד עצמאי מכוח חוק תאגידי המים והביוב. הגיחון מספקת מים ללמעלה מ-850 אלף תושבי ירושלים, מבשרת ירושלים ואבו גוש, על-פני שטח של כ-130 אלף דונם, ומספקת שירותי ביוב וניקוז ללמעלה ממיליון נפש במרחב ירושלים הכולל.

18. **המשיבה 3, חברת מפעלי ביוב וטיהור ירושלים בע"מ** (להלן: **"מבט"י"**) הוקמה למטרת בניית מתקני שאיבה לביוב ומכונים ומתקנים לטיהור שפכים, והיא מפעילה בירושלים שלושה מט"שים, שהגדול ביניהם הוא המכון לטיהור שפכים שורק-רפאים. מט"ש זה נחנך ב-1999 ומטפל, מדי יום, בכ-80 אלף מ"ק של שפכים באגני ההיקוות המערביים בנחל רפאים ובנחל שורק.

19. **המשיבה 4, עיריית ירושלים**, הייתה כל השנים עד להקמת חברת הגיחון, אחראית לטיפול בשפכי ירושלים מכוח חוק הרשויות המקומיות (ביוב), תשכ"ב-1962 וכשלה בכך כישלון חריף.

-- דו"ח מבקר המדינה משנת 1994 ביחס למפעל הביוב בירושלים, מצ"ב כנספח ב'

20. **המשיב 5, הועדה המחוזית לתכנון ובניה ירושלים**, אישרה את התכניות המאושרות נשוא עתירה זו – את תחנת השאיבה בתלפיות-מזרח ב-17.4.2012 ואת תחנת השאיבה בגיא בן הינום ב-8.12.2014. בנוסף, אישרה ב-25.1.2015 את תכנית שכונת מורדות ארנונה, המותנית בהקמת תחנת השאיבה בתלפיות-מזרח תוך סניקת השפכים מערבה (על תכנית מורדות ארנונה הוגשו עררים וטרם הוכרעו).

21. **המשיבה 6, ועדת המשנה למים וביוב שליד הועדה המחוזית לתכנון ובניה ירושלים** (להלן: **"ועדת המשנה לביוב"**), פועלת בהתאם לסעיף 10 לתמ"א 34 לביוב. יו"ר הועדה הוא נציג משרד הבריאות וחברים בה נציגי משרד הפנים, המשרד להגנת הסביבה, נציג רשות המים ונציג משרד החקלאות.

22. **המשיב 7, המשרד להגנת הסביבה**, אמון על מניעת זיהום מים ואכיפה כנגד זיהום מים מכוח סימן 1א בחוק המים, התשי"ט-1959 (סמכויות שחלקן מקבילות לאלו של מנהל רשות המים). המשרד ממונה גם על אכיפה מכוח חוק שמירת הניקיון, התשמ"ד-1984. בנוסף, המשרד אחראי על שמירת ערכי הטבע והנוף בנחל קדרון, בעקבות הסמכת רשות ניקוז ים המלח כרשות נחל, מכוח צו רשויות נחלים ומעיינות (הטלת תפקידי רשות נחל על רשויות ניקוז), התשס"ג-2003.

23. **המשיב 8, משרד הבריאות**, ממונה על-פי חוק להבטחת איכותם התברואית של המים מכוח פקודת בריאות העם 1940 והתקנות שהותקנו מכוחה. נציגת משרד הבריאות בוועדה המחוזית משמשת כיו"ר ועדת המשנה לביוב, המשיבה 6 לעיל, ועוסקת מזה שנים ממושכות בקידום פתרון בעיית שפכי הקדרון.

24. **המשיב 9, משרד האוצר**, התחייב להשתתף במימון תחנת השאיבה בתלפיות מזרח. למשרד האוצר אינטרס לקדם את הפרויקטים נשוא העתירה, שכן העדר פתרונות ביוב מהווה חסם להקמת יחידות דיור נדרשות בירושלים, דוגמת 1,850 יח"ד בשכונת מורדות ארנונה אשר הקמתה מותנית בהפעלת תחנת השאיבה בתלפיות-מזרח תוך סניקת השפכים ממנה מערבה, למט"ש שורק.

המשיב 9 מוביל את חמ"ל הדיור של הממשלה, שהוא צוות ממשלתי שהוקם במטרה לקדם בניית יחידות דיור באמצעות הסרת חסמי תשתיות שונים (להלן: **"חמ"ל הדיור"**). בחמ"ל הדיור חברים גם רשות מקרקעי ישראל, משרד השיכון, מינהל התכנון במשרד האוצר, רשות המים ומשרד התחבורה.

ב' - הפרת חוק והזנחה מתמשכת בת עשרות שנים: הזרמת ביוב גולמי של שפכי ירושלים לנחל קדרון מידי יום ביומו גורמת למפגע סביבתי ובריאותי חמור ומתמשך

25. נחל קדרון זורם מירושלים, יורד מאזור העיר העתיקה, זורם לכיוון מדבר יהודה כשהוא חוצה בדרכו את שטחי הרשות הפלסטינאית, עובר דרך בקעת "הורקניה" ולאחר כ-34 ק"מ נשפך לים המלח, צפונית לנחל דרגה.

26. האגן העליון של הנחל, מוקף בטבעת הרים, חובק את הגרעין הקדום של ירושלים, והמשכו במרחב המדברי. הפעילות האנושית הרבה שהתקיימה לאורך תוואי הנחל במהלך ההיסטוריה הופכת את אגן הקדרון לאחד מנופי התרבות החשובים בעולם. הוא עובר מגוון נופים – גבעות, בקעה וקניונים

מרהיבים, ולאורכו אתרי מורשת של מנזרים, כמו מנזר מר סבא, מערות התבודדות, מפעלי מים עתיקים, לדוגמה, סביב מבצר הורקניה ומפעלי המים שלו, צומח ובעלי חיים.

-- העמודים הרלבנטיים לתכנית אב נחל קדרון מצ"ב כנספח ג'

27. מדובר בנכס ציבורי בעל פוטנציאל אדיר שלא ממומש. עשרות שנים של הזנחה, בין היתר, הזרמה לנחל של ביוב גולמי של מאות אלפי תושבים המייצרים עשרות אלפי קו"ב ביוב מדי יום, הפכו אותו למטרד בריאותי וסביבתי קשה, סיכון לאקוויפר ההר המזרחי, לזיהום חלקו הצפוני של ים המלח ולמפגע אקולוגי חמור המסכן את אוכלוסיות החי והצומח באזור אגן הנחל. זרימת הביוב נמשכת עד שפך הנחל בצפון ים המלח.

-- תמונות של הביוב הזורם בנחל (הזרימה היא של ביוב, לא של מים. מדובר בנחל אכזב, התמונות צולמו בקיץ) מצ"ב כנספח ד'

28. בדיון שנערך בוועדת המשנה לביוב ביום 11.9.2012 הוצגו כמויות השפכים נכון ל-2012 וצפי ספיקת התקן לשנת 2029 ולשנת 2039-

"הוצגו נתוני מזידות השפכים באגן וכן חישובי שפיעת שפכים לפי צריכת מים לשנת 2011, אשר על פיהם שפיעת הביוב באגן הקדרון הינה 30,000 מ"ק/יום, לכל הפחות, שכן החישובים אינם כוללים פחת מים. כמו כן הוצגו אומדני ספיקות תכן באגן הקדרון תוך התבססות החישובים על נתונים מעיריית ירושלים ומהלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. על פי התחזיות תת אגן העיר העתיקה נמצא במצב קיבולת שיא ואילו בשאר תת האגנים צפוי גידול בשיעור 1.0-3.5% בשנה. צפויה מגמה ברורה של גידול שפיעת השפכים עקב גידול באוכלוסיה, בניה מתוכננת למלונאות, מוסדות ציבור ועסקים וכן צפי לעליה ברמת החיים ובצריכת מים לנפש (עד ל-180 ליטר לנפש ליום). על פי הנ"ל ספיקת תכן לשנת 2029 הינה כ-65,000 מ"ק/יום ולשנת 2039 כ-80,000 מ"ק/יום"

-- העמוד הרלבנטי מדיון ועדת המשנה לביוב מיום 11.9.2012 מצ"ב כנספח ה'

29. שפכיה הגולמיים של ירושלים זורמים לאגן הקדרון עשרות רבות של שנים, כשהם הופכים נחל אכזב ל"נחל איתן", שבמקום מים זורם בו ביוב גולמי, המסכן את האקוויפר ומסב נזקים לאתרי מורשת והיסטוריה. לאורך השנים הנזק הולך וגובר. התשתיות הקיימות, שחלקן מתקופת השלטון הירדני, רעועות, ועיריית ירושלים והמדינה נמנעו מלהשקיע בהן השקעות חדשות. מאידך, הבינוי שנוסף עם השנים, לרבות בינוי לא פורמלי בשכונות מזרח העיר, מגביר את הבעיות והנזקים המצטברים. חלק מהשפכים משמשים במורד הנחל להשקיית התמרים בבקעת הורקניה באופן שמהווה גם הוא מפגע סביבתי ואקולוגי חמור ביותר, לאור רגישותו האקולוגית של הנחל וסביבתו (נפנה לנספח ג', עמ' 82, 83, 87).

30. בפרוטוקול דיון ועדת המשנה לביוב מיום 18.7.2005 (נספח ו') נכתב כך :

”השפכים הזורמים כיום בנחל מחלחלים בחלקם למי התהום ובכך מזהמים את מי התהום באקוויפר ככלל ומסכנים את איכות המים בקידוחי מי השתיה בפרט. בעבר נמצא כי נעשה שימוש בשפכים להשקיית ירקות בשטחים הנמצאים כיום באחריות הרש”פ. קיימת סבירות לכך שהשקיה זו מבוצעת גם כיום ומסכנת את בריאות הציבור. השפכים מוזרמים לים המלח וגורמים בו למפגע סביבתי-תברואי”

כן נפנה לסעיף 2 בתיאור מהלך הדיון של פרוטוקול הועדה המחוזית מיום 30.7.2012 (נספח י”ג).

31. הזרמת הביוב הגולמי בנחל קדרון לאורך כל השנים נעשית תוך הפרה בוטה של חוק המים, התשי”ט-1959 והתקנות מכוחו, חוק הרשויות המקומיות (ביוב), תשכ”ב-1962, חוק למניעת מפגעים, תשכ”א-1961, חוק תאגידי מים וביוב, תשס”א-2001 וחוק שמירת ניקיון, התשמ”ד-1984.

32. למרות שכבר משנות ה-70 מועלות ונידונות תכניות שונות ומשונות לטיפול בשפכים – אף לא אחת מהן זכתה להגיע לכלל ביצוע. בכל המקרים, אחרי השקעת עבודה רבה, נשלף בשלב כלשהו רעיון חדש, ולכאורה עדיף, או שבעל תפקיד חדש הסתייג מהפתרון המקודם והתכניות נעצרו ונגנזו. מתארת את המצב יו”ר ועדת המשנה לביוב, בעת דיון הועדה המחוזית מיום 2.6.2014 (נספח י”ד):

”...אנחנו שנים מתבוססים בצרה הזאת, כל פעם שמשהו הגיע לאיזה שהוא סיום חזרנו אחורה. שלפו איזה שפן מהכובע ואמרו זה לא טוב, יש לנו תכנית יותר טובה. ... אנחנו מרגישים שברגע שהתקדמנו עוד פעם לוקחים אותנו אחורנית...”

33. כך, גם בשנת 2015, ”זוכה” ירושלים בתואר המפוקפק של העיר היחידה בישראל אשר כרבע מהביוב הגולמי שלה מוזרם לנחל, נחל קדרון, ומזהם אותו באין מפריע.

ג' - משנות ה-70 ועד היום - אינספור דיונים, ועדיין מ”ק אחד של שפכים לא יצא מנחל קדרון

34. הערה מקדימה: העתירה תציג את עיקרי הדברים הנוגעים לעתירה. כנובע מכך ונוכח ריבוי הדיונים, לא ייסקרו כל הדיונים בנושא וגם לא כל שלב ושלב בטיפול בנושא. לסקירה רחבה של השתלשלות הדברים נפנה למהלך הדיון של הועדה המחוזית מיום 30.7.2012 (נספח י”ג).

35. כבר בשנות ה-70 הוצעו על ידי עיריית ירושלים פתרונות לטיפול בביוב. בשנים אלה אושרה גם תכנית מפורטת מס’ 2064, שייעדה שטח של 100 דונם בקירוב לצורך הקמת מט”ש בשפך הקדרון (תכנית זאת מהווה חלק מהפתרון המודולרי נשוא עתירה זו).

36. פתרונות אחרים הוצעו משנות ה-80 ואילך. חלק מהפתרונות הללו נשענו על שיתוף פעולה עם הרש”פ והיו אמורים לכלול את שפכי האגן המזרחי של בית לחם. בין השאר: הוצע להעביר את השפכים למט”ש באזור התעשייה מישור אדומים; הוצע להעביר את השפכים בצינור לאורך תוואי הנחל ולהקים לאורך התוואי מתקני טיהור שפכים ולבנות מט”ש בברך הקדרון שבתחומי הרש”פ – חלופה שלא מומשה עקב בעיות שיתוף פעולה עם

הפלסטינים, הועלתה מחדש כחלופה בשנת 2005, ואז גם הוחלט (שוב) שלא לקדמה; הוצעה חלופה נוספת שקיבלה בשלב מסוים עדיפות - יעילותה נבעה מכך שהיא נשענה כולה על סילוק גרביטציוני בלבד של השפכים בקו מאסף, דרך ואדי אבו הינדי למט"ש נבי-מוסא. חלופה זו אושרה סטטוטורית ב-2005 אך נפסלה לבסוף בגלל 3 ק"מ של מנהור, שהיו אמורים לחצות את שטח A. כך, בפרוטוקול הדיון של ועדת המשנה לביוב מיום 22.11.2010 (נספח ט') נקבע לגבי חלופה זו כי "לאור הקשיים בקידום החלופה המיטבית שאושרה, ולאור האפשרות כי הלו"ז לביצוע יהיה ארוך מאד, ראתה הועדה צורך בקידום במקביל של פתרון חלופי בגבול שיפוט העיר".

37. בשנת 2005 החל להסתמן שינוי גישה: חילחלה ההכרה בצורך לעבור משאיפה לפתרון "מיטבי" של בעיית שפכי הקדרון, לפתרון מפוכח, אשר, בין השאר, אינו תלוי ברש"פ.

38. הסקירה העובדתית תחל אפוא בשנת 2005.

ג'1 - רשות המים, לאורך כל השנים, לקחה חלק בגיבוש הפתרון המודולרי

39. לאורך כל השנים השאיפה הייתה למצוא פתרון "מיטבי" לבעיית השפכים, כאשר כל פתרון שהוצע נתקל בקשיים גיאופוליטיים ו/או מקצועיים ו/או תקציביים. פתרון אחר פתרון עלה, ונדון, ושונה, ונבדק, חלקם ירדו מהפרק, חלקם קודמו. בכל דיון עלו מספר חלופות. כל כמה שנים הכף נטתה לכיוון "מיטבי" מסוים, ובתווך - אף פתרון לא קודם מעבר לשלב החלופות הרעיוניות.

40. זאת עד ההחלטה לקדם פתרון על בסיס מתווה משולב-מודולרי, המתבסס על 4 פרויקטים, הוא הפתרון המודולרי נשוא העתירה. להלן נציג את התהליך המחשבתי והמקצועי שהוביל אליו:

41. בדיון ועדת המשנה לביוב מיום 18.7.2005, שבו השתתף מר ז. אחיפז מנציבות המים וכן, כמשקיף, גם נציג המילת"ב, הוצגו 4 חלופות מאקרו רעיוניות לטיפול בבעיית השפכים, לרבות תתי-חלופות, ולרבות הצעות שהועלו כבר בשנות ה-80. הוחלט לקדם סטטוטורית שתי חלופות שאחת מהן היא חלופת אבו-הינדי שהוגדרה כ-"חלופה מיטבית" (שכאמור, נפסלה לבסוף ב-2011) והחלופה השנייה, שהוגדרה כחלופה ד', והיא המט"ש בקדרון בגבול השיפוט של ירושלים לפי תכנית 2064 (שאושרה ב-1976). כבר בשלב זה היה ברור כי חלופת המט"ש בקדרון היא חלופה יקרה ביותר ובכל זאת הוחלט לקדמה. באותו דיון הוחלט גם לבחון, במקביל לחלופות אחרות, אפשרות לסנוק את השפכים מאגן הקדרון מערבה:

"הועדה השתכנעה כי יש לקדם סטטוטורית את התכניות בחלופות ב' וד' במקביל, וזאת עד להתחלת ישום בפועל של אחת מהן. לפיכך קידום התכניות יעשה באופן הבא: 1. על המבקשים להגיש עד 15.9.05 לוועדת המשנה לביוב, חלופה שאינה תלויה במצב הגיאו-פוליטי ובאופן שימנע הזרמת שפכים בנחל, כולל אפשרות לסניקת השפכים מערבה. יש להגיש לו"ז לביצוע שתי התכניות".

-- דיון ועדת המשנה לביוב מיום 18.7.2005 מצ"ב כנספח ו'

42. ביום 25.12.2005 בדיון המשך בוועדת המשנה לביוב, שבו השתתפה גב' א. זיו מנציבות המים, הוצגה תכנית למט"ש בקדרון, ודווח שבינתיים שטחו הזמין הצטמצם עקב הקמת גדר ההפרדה מ-100 דונם לכ-50 דונם. בנוסף עודכנה הועדה כי מקודמת "החלופה המועדפת" של אבו-הינדי.

-- דיון ועדת המשנה לביוב מיום 25.12.2005 מצ"ב כנספח ז'

43. שנה מאוחר יותר, בדיון ועדת המשנה לביוב ביום 6.12.2006, התקיים דיון מעקב ביחס לשתי החלופות דאז ודווח על בחינת חלופת מינהור נוספת בגבול שיפוט העיר - חלופה אשר נפסלה בדיון בהיותה חלופה נחותה. בנוסף, התקבלה באותו דיון החלטה לבחון הסטה של שפכי תלפיות מזרח מערבה, באמצעות סניקה לאגן שורק. בדיון, בו השתתפה גב' א. זיו מנציבות המים, מוחלט כי:

"חברת הגיחון נדרשת להגיש: ... תכנית להסטת שפכי תלפיות מזרח לאגן השורק".

נדגיש, מדובר באותה תכנית, נשוא עתירה זו, שהיום, משחלף עשור נוסף, דורשת המשיבה 1, רשות המים, לעכב פעם נוספת!

-- דיון ועדת המשנה לביוב ביום 6.12.2006 מצ"ב כנספח ח'

44. חולפות חמש שנים – ואין חדש תחת השמש. בפרוטוקול ועדת המשנה לביוב מיום 22.11.2010 נכתב:

"שפכי אגן היקוות קדרון מוזרמים בנחל קדרון מזה עשרות שנים, ומהווים את המפגע הגדול ביותר בארץ מסוג זה. פתרונות שנבדקו בעבר לא קודמו, בחלקן עקב סיבות גיאופוליטיות".

-- ישיבת ועדת המשנה לביוב מיום 22.11.2010 מצ"ב כנספח ט'

45. באותו דיון, בשנת 2010, הוצגו ארבע חלופות, שנבחנו בפרקים א' וב' של תסקיר השפעה על הסביבה –

- 1) חלופת מט"ש הקדרון - טיפול בכל שפכי אגן הקדרון ודרגות;
- 2) חלופת המדרגות - הולכת השפכים למט"ש אוג;
- 3) החלופה המשולבת - טיפול בשפכים על פי תתי אגני הניקוז, תלק לכיוון מערב וחלק למזרח. החלופה מתבססת על רכיבים מודולריים (היינו, פרויקטים נפרדים), הניתנים לקידום במקביל. החלופה המשולבת שהוצגה ב-2010 דומה בעקרונותיה, בשינויים שהוכנסו לאחר מכן, לפתרון המודולרי שאושר לבסוף בוועדה המחוזית בשנים 2013-2014 ושיישומו הוא נשוא עתירה זו;
- 4) החלופה המערבית - סניקת כל השפכים מערבה לטיפול באגן השורק.

ארבע החלופות הללו הוצגו לאחר שבמסגרת תסקיר השפעה על הסביבה נבחנו היבטים של רגישות הידרולוגית, שיקולים טכנולוגיים, איכות אוויר, רעש ושיקולים נופיים והושם דגש על קריטריונים סביבתיים ותברואיים. לפי הפרמטרים הנ"ל, חלופות 1 ו-2 נמצאו לא קבילות. יודגש, כי לפי דברי מנכ"ל מבט"י בדיון (מר אונגר):

**"כל החלופות שבתסקיר יקרות פי כמה מפתרונות קונבנציונליים, וכי עקב האילוצים
בכל חלופה שתיבחר השיקול הכלכלי לא יהיה השיקול המכריע"**

46. כמו כן, בדיון זה הוצג לוועדת המשנה לביוב מהלך, אשר החל במקביל לדיונים הסטטוטוריים, להכנת תכנית אב לאגן נחל קדרון. תכנית האב הוכנה על ידי רשות ניקוז ים המלח, מרכז פרס לשלום, המשרד להגנת הסביבה, מכון ירושלים לחקר ישראל ומכון מילקן. מטרות העל של תכנית האב היו יצירת מרחב איכות בין העיר העתיקה, מרכז ירושלים וים המלח, תוך שיתוף פעולה ודו-קיום עם הרש"פ, עם דגש על פתרון בעיית הביוב, שיתוף הקהילה ופיתוח מרחב ביוספרי המאזן שימור מול פיתוח. תכנית האב, בסופו של דבר, לא קרמה עור וגידים, למרות שהושקעו בה משאבים רבים ורצון טוב של כל מי שהיה מעורב בה. יצוין, כי להערכת גורמים העוסקים בנושא, ההשקעה בפתרון האידיאלי של תכנית האב, שהיה לה חזון סוחף – הייתה אחד הגורמים שעכבו את הפתרונות המידיים.

47. בסיומו של הדיון ביום 22.11.2010 ובשל חוסר יכולת להכריע בין שתי החלופות שנמצאו קבילות (חלופה 3, החלופה המשולבת, וחלופה 4, החלופה המערבית), הוחלט על השלמת נתונים לגביהן ובמקביל קידום תכנון סטטוטורי לשתיהן. עוד הוחלט: "על היזמים לקדם מיידית תכנית להסטת שפכי תלפיות-מזרח מערבה". בשל הדחיפות היזמים נדרשו גם לשלוח דו"חות ביניים דו-חודשיים. כמו כן, הוחלט "להמליץ בפני הועדה המחוזית לתכנון ובניה להתקדם ככל הניתן בפתרונות בגבול שיפוט העיר, ובמקביל לאפשר בכל שלב פתרונות אחרים, ככל שיאפשרו הסכמים ושת"פ עם הגורמים החיצוניים". בדיון זה, כמו ברוב הדיונים בנושא, נכחה גם נציגת רשות המים, הגב' אורלי זיו.

48. שבוע לאחר הדיון הוא, ביום 29.11.2010 פנה המהנדס הראשי של המילת"ב (במועד זה, המילת"ב כבר תחת רשות המים) במכתב אל מנכ"ל מבט"י, והציג בפניו את מסקנות המילת"ב לגבי החלופה המיטבית, והיא – החלופה המשולבת:

**"לאחר בדיקת כל החלופות האפשריות שהוצגו לאורך השנים, הגיע המילת"ב
למסקנה כי החלופה המיטבית לבעיית הביוב הנוגעת לטיפול בשפכי ירושלים הלא
מטופלים, ושימושם החקלאי, צריך להתבצע באופן הבא ..."** – והוא מפרט את
יסודות החלופה המשולבת.

יותר מכך, בהמשך המכתב, מציין ד"ר גיורא אלון את שלבי הביצוע הנדרשים והנה – השלב הראשון
הוא לא אחר מאשר הקמת תחנת השאיבה בתלפיות-מזרח – נשוא עתירה זו. את מכתבו הוא חותם
בדרישה שעמדת המילת"ב תילקח בחשבון במסגרת הכנת תסקיר ההשפעה על הסביבה.

-- מכתב ד"ר גיורא אלון מהנדס ראשי של המילת"ב מיום 29.11.2010, מצ"ב כנספח י'

49. בדיון בוועדת המשנה לביוב מיום 16.5.2011 הוצגה ההתקדמות בבחינת החלופה המערבית והחלופה המשולבת.

רכיבי החלופה המשולבת שהוצגו בדיון (ותורגמו בסופו של יום לרכיבי הפתרון המודולרי נשוא העתירה) הם :

- תחנת שאיבה מערבה בתלפיות מזרח
- תחנת שאיבה מערבה בקדרון או מט"ש קטן
- תחנת שאיבה מזרחה או מערבה בגיא בן הינום
- תחנת שאיבה מזרחה בעמק צורים או מנהרה מזרחה

גם בדיון זה השתתפה נציגות רשות המים ובנוסף, נכחה בו כמשקיפה גם הגב' ד. זיו ממילת"ב.

-- דיון ועדת המשנה לביוב מיום 16.5.2011 מצ"ב כנספח י"א

50. בתוך תהליך ה"פינג פונג" שבו פתרונות עולים ויורדים משולחן הדיונים, וחוזרים אליו, בדיון זה הוחלט (סעיף 1 להחלטה) כי במסגרת החלופה המשולבת שהוצגה, תתבטל תת-החלופה של מט"ש קטן בשפך הקדרון (המתבסס על תכנית 2064). החלטת הביטול שונתה בהמשך. חלופת המט"ש הקטן "חזרה למשחק" והיא מהווה כיום רכיב בפתרון המודולרי.

51. זאת ועוד. בין ההיבטים הרבים שנבדקו באותו דיון מיום 16.5.2011 הייתה גם סוגיית צרכי השימוש בקולחים מאגן קדרון לשימוש חקלאי במזרח, בבקעת הירדן. נכתב שם :

"נערכו דיונים בין משרדי הממשלה, והוצגה עמדת הרשות הממשלתית למים ולביוב בדבר הצורך באספקת הקולחים מאגן הקדרון לשימוש חקלאי בבקעת הירדן ובצפון ים המלח, והמחסור בעתודות קולחים באזורים אלו... הועלה אף הצורך בהשוואה עם צורכי הקולחים באגן המערבי הוחלט: לקראת הדיון בועדה הבאה נדרשת נציגות הרשות הממשלתית למים ולביוב להציג ניתוח כמותי של הקולחים הנדרשים לחקלאות באגן המזרחי, ואת העמדה המקצועית לגבי הצורך בקולחים באגן המערבי"

משמע, שיקול הזרמת הקולחין מזרחה, שהועלה על ידי רשות המים, היה בין השיקולים שעמדו בפני ועדת המשנה לביוב ובפני הועדה המחוזית.

52. בעקבות החלטה זו העביר ביום 3.7.2011 מנהל אגף התפעול ברשות המים, מר אחיפז, את הנתונים הנדרשים ואת עמדתו המקצועית למתכנתת הפיזית ברשות המים, הגב' אורלי זיו וסיכם כך :

"לאור העובדה שלצפון ים המלח ולבקעת הירדן אין כל חלופה אחרת למים - גם לא מים שפירים, יש לעשות כל מאמץ לשמר את הכמויות הנוכחיות (מעבר לתלפ"ז) באגנים המזרחיים".

53. דהיינו – למר אחיפז היה ברור, כי למרות הצורך בקולחים באגן המזרחי, יש להחריג מהם לפחות את השפכים שמקורם בתלפיות מזרח.

-- מכתב זאב אחיפז מיום 3.7.2011 מצ"ב כנספח י"ב

54. ביום 30.7.2012, דנה הוועדה המחוזית בתתי-חלופות של מרכיבי החלופה המשולבת וביקשה עדכון לגבי קצב קידום ומימוש הרכיבים השונים של החלופה המשולבת. בדיון זה, שאליו הוזמן והגיע גם נציג המילת"ב, "הוחזר למשחק" המט"ש הקטן בשפך הקדרון ונדונו הקשיים ביישומו. בנוסף, במועד זה כבר אושרה התכנית לתחנת השאיבה בתלפיות-מזרח (באפריל 2012).

55. עינינו רואות – מרגע שהתקבלה ההחלטה המכרעת להעדיף את הפתרון המודולרי, קודמה ואושרה, בזמן-שיא במונחים תכנוניים, התכנית לתחנת השאיבה בתלפיות-מזרח.

-- דיון הוועדה המחוזית מיום 30.7.2012 מצ"ב כנספח י"ג

56. למן דיון זה, העסיקו הפרויקטים השונים של הפתרון המודולרי את הוועדה המחוזית וועדת המשנה לביוב בדיונים רבים נוספים הנוגעים לפרטי פרטיהם של הפרויקטים המורכבים ממילא. כאמור, וכדי לא להכביד בהצגת מסכת תכנונית עמוסה ממילא, לא נציג כאן את כל הדיונים הרבים שהתקיימו.

57. עינינו הרואות:

- נציגי רשות המים (גם בגלגולה הקודם כנציבות המים) ונציגי המילת"ב, נכחו בכל הדיונים לאורך התהליך הממושך, הביעו עמדתם והציגו שיקוליהם.
- שלושת רכיבי הפתרון המודולרי שנדרשו לאישור סטטוטורי (והם תחנת השאיבה בעמק צורים והתכנית החלופית למנהרה במורדות הר הצופים, התכנית לתחנת שאיבה בגיא בן הינום והתכנית לתחנת שאיבה בתלפיות מזרח) עברו דיון תכנוני מקיף, הופקדו להתנגדויות, התנגדויות הוגשו, נדונו, הוכרעו ולבסוף התכניות הללו אושרו ופורסמו למתן תוקף. כמו-כן, המשיכו הוועדה המחוזית וועדת המשנה לביוב במעקב צמוד אחר הוצאת היתר בניה לתחנת השאיבה בתלפיות-מזרח, הסרת החסמים בדרך המיוחלת להקמת מט"ש בשפך הקדרון והוצאת היתר בניה לתחנת השאיבה בגיא בן הינום.
- במהלך השנים נבחנו, על-ידי כלל הגורמים המעורבים, לרבות רשות מים, אין ספור חלופות ונבחנו על-ידם מכלול האינטרסים והשיקולים הרלוונטיים.
- מרגע שהוחלט על חלופת הפתרון המודולרי, אושרו שלוש תכניות סטטוטוריות (התכנית למט"ש קדרון כבר מאושרת מ-1976), בקצב-שיא במונחים של רשויות תכנון – בתוך שנתיים!
- לאחר עשרות שנים של גרירת רגליים, התחבטויות וחוסר מעש, בין 2012 ל-2014 נעשה מהלך תכנוני ממוקד לאישור סטטוטורי של הפתרון המודולרי.
- רשות המים לא הגישה התנגדות לאף תכנית שקודמה במסגרת הפתרון המודולרי.

ג'2 – לאורך כל השנים הגיחון ומבט"י התנהלו בסחבת וגרירת רגליים

58. למרבה הצער, מהפרוטוקולים הרבים ניתן להיווכח גם בהתנהלות האיטית בצורה קיצונית של הגורמים הרלבנטיים השונים, בעיקר הגיחון ומבט"י, שהם למן שנת 1996 (מבט"י כחברת בת) אחראים על פי חוק לטיפול בביוב שמקורו בירושלים. נביא לכך אך מס' דוגמאות:

א. בדיון בוועדת המשנה לביוב מיום 25.12.2005 ביקשה מבט"י, "לבינתיים" להותיר את תכנית המט"ש הקטן בקדרון כ"תכנית מגירה". ועדת המשנה לביוב דחתה בקשה זו, לאור האפשרות שהלוי"ז לביצוע החלופה ה"מיטבית" יהיה ארוך מאוד, ולכן עמדה על קידום בדיקת החלופות במקביל (נספח ז').

ב. בדיון ועדת המשנה לביוב ביום 22.11.2010 הועדה המשיכה והתייחסה לסחבת המתלווה לתהליך לכל אורכו – משנדרשו ארבע שנים(!) להשלמת פרקים א ו-ב לתסקיר ההשפעה על הסביבה ובינתיים הביוב זורם לו: "על פי לוי"ז שהגיש מנכ"ל מבט"י ביום 10.9.2006 נקבע כי בין אפריל 2009 לדצמבר 2010 תבוצע החלופה שתיבחר. בפועל פרקים א' ו'ב' לתסקיר הוגשו במספר שלבים והושלמו באוגוסט 2010". כלומר, דיון זה התקיים במועד שבו פתרון סילוק השפכים היה אמור להיות מבוצע כבר בפועל! לא רק זאת – חלפו להן ארבע שנים, מחודש 12/2006 ועד 11/2010, ועדיין לא הוגשה במועד זה התכנית שנדרשה להסטת שפכי תלפיות-מזרח מערבה לאגן השורק (נספח ט').

ג. באופן אבסורדי, בדיון הועדה המחוזית מיום 2.6.2014 התברר כי יש התנגדות של חברת הגיחון לביצוע המתקן בתלפ"ז, למרות שמדובר בהצעה שהוגשה על-ידי חברת מבט"י, שהיא חברת הבת של הגיחון, וכן דרישות לשינויים בתכניות במורד הקדרון. בתגובה להתנגדויות אלו, צוין בדיון הפנימי כי "יש לדרוש שיקודמו היתרים במקביל לכלל הפתרונות, על מנת שיהיו זמינים לביצוע מידי..." ובהחלטת הועדה המחוזית נקבע: "בעוד חודשיים תוצג בפני הועדה חלופה ובדיקה כלכלית לתחנת תלפ"ז. בהתייחס לנקודה זו, מציינת הועדה פעם נוספת כי כל הנתונים והעלויות היו ידועים מראש".

-- דיון הועדה המחוזית מיום 2.6.2014 מצ"ב כנספח י"ד

ד. בדיון הועדה המחוזית מיום 6.10.2014 נכתב: "הוועדה מביעה את מורת רוחה מהתנהלות חברת הגיחון בהקשר למפגע הביוב הגולמי אשר זורם בנחל קדרון ללא טיפול, ומצרה על כך שהעיר ירושלים גורמת למפגע השפכים הגדול ביותר במדינה. הוועדה מודעת לפעולות אשר ננקטו בנושא זה מצד חב' הגיחון אך היא סבורה כי לא נעשה די וכי ישנם נושאים חשובים בהם ניתן היה להתקדם באופן משמעותי ביותר, ואשר אינם מטופלים כראוי ודיון נוסף יהיה בדצמבר".

-- דיון הועדה המחוזית מיום 6.10.2014 מצ"ב כנספח ט"ו

ה. בדיון הועדה המחוזית מיום 26.1.2015 נכתב: "הועדה מתריעה על כך שקצב קידום התכנון המפורט אינו ראוי ולא נעשה בקצב הנדרש. חלק גדול מהסיכומים שהתקבלו בדיונים הקודמים המפורטים ברקע להחלטה זו לא קוימו".

-- דיון הועדה המחוזית מיום 26.1.2015 מצ"ב כנספח ט"ז

59. הנה כי כן, לגיחון ומבט"י "תרומה" קריטית לכך שעד היום אפילו מ"ק אחד של ביוב לא הוצא מנחל קדרון.

ד' - מצב היישום של 4 תתי הפרויקטים

60. הפתרון המודולרי מטפל בנפרד בכל תת אגן של הקדרון. הפתרון כולל ארבעה רכיבים, שכולם אושרו סטטוטורית (נפנה שוב לתרשים מס' 1):

(1) תחנת שאיבה בתלפיות-מזרח

61. תחנת השאיבה בתלפיות-מזרח (תלפ"ז 2) אמורה לסנוק את השפכים של אגן דרגות מערבה ולהעבירם בגרביטציה לכיוון אגן נחל שורק. התחנה אמורה להחליף תחנת שאיבה קיימת, שהוקמה במטרה להפסיק את זיהום נחל דרגות. תחנת השאיבה הקיימת סונקת את השפכים לאגן הקדרון, ומשם הם מוזרמים, כשפכים גולמיים, לנחל קדרון מזרחה. התחנה הקיימת אמורה להיהרס ותחנת תלפיות-

מזרח תיבנה במקומה. תכנית המתאר לתחנת השאיבה, מס' 7977א', אושרה למתן תוקף ביום 17.4.2012 ועברה מאז לשלבי ביצוע. לאחר הסרת חסמים רבים ניתן לתחנת השאיבה ביום 27.1.2014 היתר בניה. גם התכנון ההנדסי הסתיים ואושר ביום 16.6.2015 בוועדת השיפוט של רשות המים, ומכאן שאין לרשות המים השגות לגבי המתווה הביצועי של התחנה. מסמכי המכרז להקמת התחנה הועברו למילת"ב ביום 19.10.2015. הלויז' המשוער לסיום הקמת התחנה הוא שנתיים מיום חתימת חוזה עם קבלן מבצע. החסם הנוכחי לבניית התחנה הוא החלטתה העקרונית של רשות המים לסרב לאשר את פרסום המכרז וההוראה שהעבירה לגיחון להקפיא את פרסומו.

62. ביום 2.7.2015 אישר חמ"ל הדיור תיקצוב מדינה של 60% עבור תחנת השאיבה בתלפיות-מזרח (יתרת 40% תמומן על ידי הגיחון). באותה נשימה, קיבל חמ"ל הדיור את עמדת רשות המים לבחינת ביטול תחנת השאיבה בתלפיות-מזרח, שאמורה לסנוק את השפכים מערבה למט"ש שורק, ובחינת תכנית להקמת מט"ש גדול בקדרון שיטפל ב-50,000 קוב ליום, אשר ייתר, לכאורה, את שתי תחנות השאיבה בפתרון המודולרי ויהווה הרחבה של המט"ש הקטן (להלן: "המט"ש הגדול").

-- החלטת חמ"ל הדיור מיום 2.7.2015 מצ"ב כנספח י"ז

63. עמדת רשות המים בפני חמ"ל הדיור הוצגה באופן מטעה מלכתחילה – שכן בכל מקרה תחנת שאיבה בתלפ"ז היא חיונית לטיפול בהעברת שפכי אגן דרגות. המחלוקת הינה, לכל היותר, על כיוון הסניקה – מזרחה, למט"ש קדרון, או, כפי שתוכנן ואושר, מערבה למט"ש שורק.

64. נוסף כי בפועל, סירוב רשות המים לאשר את פרסום המכרז להקמת תחנת השאיבה הוא אף בניגוד להתחייבות המילת"ב בפני חמ"ל הדיור, שכן על פי ההתחייבות ייבחן נושא המט"ש הגדול במקביל לקידום לתחנת השאיבה.

65. עוד יצוין כי בין לבין אישרה הועדה המחוזית את תכנית 151-0053751 לבניית שכונת מורדות ארנונה הנמצאת באגן נחל דרגה. סעיף 7.1 לתכנית קובע שלביות ביצוע, המתנה את איכלוס השכונה בהפעלת תחנת השאיבה בתלפיות-מזרח וזאת על פי התוכניות המפורטות אשר אושרו על ידי ועדת המשנה לביוב (שלב 8) ואשר קבעו כי כיוון הסניקה יהיה מערבה.

-- סעיף 7.1 לתכנית שכונת מורדות ארנונה מצ"ב כנספח י"ח

(2) מנהרה לקווי ביוב במורדות הר הצופים (מנהרת עמק צורים)

66. המנהרה אמורה להטות שפכים בגרביטציה מאגן הקדרון אל עבר מט"ש נבי מוסא (מט"ש האוג) במזרח. פתחה המערבי של המנהרה שארכה המתוכנן כ-1,650 מ', סמוך לואדי ג'וז ופתחה המזרחי מצוי מתחת לכביש ירושלים-ים המלח. נציין, כי במקביל לתכנית המנהרה ומפאת דחיפות קידום הפתרון לבעיית שפכי ירושלים, קודמה במקביל לתכנית זו תכנית נוספת לתחנת שאיבה בעמק צורים. לאחר בחינת שתי החלופות וביורור נושאים כגון בעלויות על הקרקע, עלויות ושיקולים הנדסיים, הוחלט להעדיף את חלופת המנהרה. תכנית המנהרה, תכנית 101-0113738 אושרה למתן תוקף ביום 25.4.2014. על-פי הדיווח לוועדת המשנה לביוב מיום 16.7.2015 הוחלט על שיטת הכרייה והתקבלה

הצעת מחיר של המתכנן. בדיון מיום 31.8.2015 (עמ' 12 לדיון, נספח כ"ז) נאמר כי החומר למכרז לכריית המנהרה אמור להיות מוכן עד ינואר 2016. בדיווח המעקב של הגיחון לרשות המים ולמשרד להגנת הסביבה מיום 20.11.2015 (נספח ל"ב) מדובר כבר על סוף רבעון שני ב- 2016. קליטת שפכי מנהרת עמק צורים במט"ש האוג מחייבת את הרחבת המט"ש. תכנון הגדלת המט"ש הוגשה על ידי מבט"י למנהל האזרחי, אושרה על-ידי ראש המנהל האזרחי ונכון ליום 31.8.2015, ממתינה לחתימת שר הביטחון. הצפי לביצוע ההרחבה הוא שלוש שנים (שם, עמ' 13).

(3) תחנת שאיבה בגיא בן הינום

67. גם תחנת שאיבה זו אמורה לסנוק את השפכים מאגן הקדרון העליון ולהעבירם באמצעות קו ביוב גרביטציוני מערבה, למט"ש שורק. תכנית תחנת השאיבה, 101-0117853 הופקדה, הוגשו לה התנגדויות, הן נדונו באריכות, ולבסוף אושרה למתן תוקף ביום 22.8.2014. לפי עדכון שנמסר ב- 16.7.2015 לועדת המשנה לביוב, מהנדס העיר אישר פתיחת תיק להיתר בניה למרות שטרם הוסדר נושא הבעלות על הקרקע.

68. רשות המים מבקשת להקפיא גם את קידומה של תכנית זו ולשנות אותה.

69. ביום 14.10.2015, הגיחון נדרש על ידי רשות המים והמשרד להגנת הסביבה, לבצע בדיקת היתכנות לשינוי התכנית, כך שהשפכים יוזרמו באופן גרביטציוני מזרחה ויחוברו למנהרת עמק צורים (נספח כ"ח). ביום 18.11.2015 דיווח הגיחון כי קיימת לכך היתכנות הנדסית ונבחנת היתכנות סטטוטורית (נספח ל"ב). משמע – רשות המים והמשרד להגנת הסביבה יזמו בדיקה של שינוי תכנית שאך לפני פחות משנה אושרה בהליך סטטוטורי מלא.

(4) מט"ש קטן בשפך הקדרון

70. כאמור לעיל, בשלב מסוים (מאי 2011) הוחלט לבטל את ההתבססות על רכיב זה כחלק מהחלופה המשולבת. ההחלטה דאז לבטל את תת-חלופת המט"ש הקטן בקדרון התבססה על הקשיים היישומיים שהציג צוות התכנון בהקמתו (סעיף 1 בסדר היום לדיון מיום 16.5.2011):

"השטח הצטמצם מסיבות ביטחוניות, המבנה הטופוגרפי מחייב הרחבת השטח, תחזוקת מט"ש ממברנלי מחייבת גישה קלה ונוכחות שוטפת של צוות תחזוקה במקום. הישימות אף יורדת בשל מרחק של 75 מ' מהמט"ש למבני מגורים, העדר ניסיון בטכנולוגיה זו בהיקפים הנדרשים וסיכומי תכנית אב לקדרון בדבר "קדרון יבש מקולחים".

71. וכאמור, בחלוף שנה וחצי (7/2012), "חזרה" חלופה זו להוות רכיב בפתרון המודולרי.

72. חשוב להדגיש - רוב הקשיים היישומיים שצוינו ב-2011 ביחס למט"ש הקדרון (קטן כגדול), תקפים גם היום ועומדים בבסיס המחלוקת בין רשות המים לוועדה המחוזית ולוועדת המשנה לביוב לגבי היקף השפכים שניתן לטפל בהם במט"ש הקדרון.

73. עמדת רשות המים כיום היא כי יש להקפיד את הקמת תחנות השאיבה המאושרות בתלפיות-מזרח ובגיא בן הינום (המפנות את השפכים מערבה למטי"ש השורק) בעבור הסיכוי הקלוש שמא ניתן יהיה להגדיל את היקף השפכים שיטופלו במטי"ש בקדרון - משם יוזרמו הקולחים מזרחה. כפי שיפורט בהמשך, הוועדה המחוזית וועדת המשנה לביוב דוחות בתוקף עמדה זו.

74. אשר למצב היישום של המטי"ש בקדרון – מאז אישור תכנית המטי"ש בשנת 1976, שטחה הצטמצם בגלל תוואי גדר הביטחון ולעומת זאת הוקשחו הדרישות לגבי רמת טיהור השפכים, באופן שנדרש שטח גדול יותר לטיפול בשפכים (עמ' 18 לנספח כ"ז). פרויקט המטי"ש כולל שני שלבים. בשלב הראשון מתוכננת הסטה של ערוץ נחל קדרון מזרחה, אל מעבר לגבולות התב"ע. הסטת התוואי חיונית כדי להגדיל את השטח המצומצם הזמין להקמת המטי"ש. השלב השני הוא בניית המטי"ש עצמו (שם, עמ' 16-18). השטח המתוכנן למטי"ש הופקע אך לא נתפשה בו חזקה. תפישת חזקה בחלק הצפוני של השטח בעייתית, בגלל עתיקות, מטעי הזיתים, סמיכות מבני מגורים ורגישות סביבתית. מסיבות אלו, של צמצום החיכוך עם האוכלוסייה ומשיקולים סביבתיים, מדובר בשלב זה על היתכנות למטי"ש קטן שיטפל ב- 30,000 מ"ק/ליום של שפכים בלבד. מבחינה הנדסית ניתן לתכנן מטי"ש גדול שיטפל גם ב- 50,000 קו"ב/ ליום, אך מעשית הרחבה כזו היא בעייתית.

75. מפעל הניקוז להסטת ערוץ הנחל מזרחה אושר במשרד החקלאות והתקבל אישור עקרוני לביצועו ממנהלת קו התפר. אומדן ראשוני לגבי עלותו הוא 20 מיליון ש. הלויז המתוכנן ליציאה למכרז למפעל הניקוז הוא מרץ 2016 – עד אז אמורה מבטי"י להשלים את קבלת האישורים הדרושים ממשרד החקלאות ומהוועדה המחוזית.

76. הלויז ליציאה למכרז לבניית המטי"ש עצמו מתוכנן למאי 2017. בשלב זה תכניות המטי"ש הוגשו לוועדה המקומית. הלויז תלוי במימוש אופציה לקידום המכרז תוך כדי עבודה על מפעל הניקוז.

ה' - עמדתה העדכנית של רשות המים - "פניית פרסה" וחזרה לנקודת המוצא

77. במלים ברורות ונחרצות הבהירה יו"ר הוועדה המחוזית בדיון מיום 7.9.2015, עמ' 135 לתמליל, כי מה שאנו חוזים בו הוא לא פחות מ"פליק פלאק לאחור".

78. בחלוף כל השנים והדיונים שתוארו לעיל, בהינתן כך שהפתרון המודולרי במלואו קיבל אישור סטטוטורי, ובהינתן לכך שרשות המים לא הגישה התנגדות לתכניות הסטטוטוריות, מאלף להיווכח בעמדת רשות המים כיום –

79. ביחס לפתרון המודולרי טוענת רשות המים בתשובתה מיום 2.8.2015 לפניית העותרת (נספח כ"ד) (ההדגשות במקור) -

"ביחס לפתרון הקבע, אחת מהתכניות שנבחנו נוגעת לקידום מספר תתי פרויקטים שתכליתם סילוק חלק מהשפכים מאגן הקדרון, בהם הקמת ת"ש תלפיות מזרח באומדן שמוערך כב-30 מלש"ח וסניקת חלק קטן ביותר משפכי הקדרון לגובה של כ-130 מ' בעלויות תפעול גבוהות ביותר, שמשמעותן עלויות גבוהות ביותר שתושנתה על

תקציב המדינה וצרכן המים הביתי – וכל זאת כאמור ליצירת פתרון חלקי ביותר לכמות הכוללת הזורמת באגן.

...

ההצעה של רשות המים הינה לחתור מיידית ובכל האמצעים למימוש הפתרון הכולל (של מט"ש גדול בשפך הקדרון בצירוף מנהרת עמק צורים, הח"מ), ... אי קידום הצעה זו ובחינת מימושה בכל המשאבים העומדים לרשות הגופים השונים תהווה החלטה בלתי סבירה, לא אחראית ולא ציבורית. אציין כי בפורומים הרלבנטיים ומזה זמן מקודמת הצעה זו ע"י רשות המים..."

80. ביחס לתחנת השאיבה בתלפיות-מזרח, אשר אמורה להפסיק את הזרמתם של 6.7% מהשפכים לנחל קדרון, משיבה רשות המים לעותרת כי מדובר ב"עשייה שאין לה משמעות (מלבד הצגת מראית עין של עשייה)... אינו מקדם סביבתית את הפתרון האמיתי, ולהיפך מנציח את הזיהום ומהווה מראית עין לפתרון חלקי".

81. ולגבי תחנת השאיבה גיא בן הינוס, כותבת רשות המים באותו מכתב: "כל האמור לעיל נכון גם לגבי תחנת השאיבה הנוספת המוזכרת במכתבך והמתוכננת במרכז העיר (תחנת השאיבה בגיא בן הינוס, הח"מ). הפתרון במקרה זה בעייתי גם מבחינת הפגיעה הסביבתית שיש בו וככל שניתן לייצרו באמצעות קידום הפתרון המלא הרי כולנו אמורים לברך על כך".

82. נקל לראות כי רשות המים מבטלת כלאחר יד את החלטות הועדה המחוזית וועדת המשנה לביוב, מבטלת את כל ההשקעה האדירה שהושקעה בקידום הפתרון המודולרי, שמה עצמה למוסד-תכנון-עליון ומערערת על חשיבות היישום המהיר של הפתרון, ולכל הפחות – הרכיב הראשון בו – תלפיות-מזרח, שהוא היחיד הבשל כיום ליישום ואמור לפעול תוך שנתיים מיום חתימת החוזה עם הקבלן המבצע (נפנה לעמ' 42 לפרורם שולחן עגול, נספח כ"ז) - לעומת צפי של 10 שנים לפחות להקמת המט"ש הקטן בקדרון ויותר מזה לגבי מט"ש גדול.

83. מאלף עוד להיווכח כיצד רשות המים תופסת את הפתרון המודולרי כ"אחת מהתכניות שנבחנו" – שהרי זוהי לא "אחת מיני" כמה תכניות – זהו הפתרון שנבחר מבין ארבע חלופות שנידונו בוועדת המשנה לביוב ביום 22.11.2010 וגובש מאז בהליך סטטוטורי ממושך ואינטנסיבי, על בסיס תסקיר השפעה על הסביבה ושמיעת התנגדויות. מדובר גם בפתרון אותו הציג המהנדס הראשי של המילת"ב למבט"י כפתרון המועדף על רשות המים (נספח י').

84. הפתרון המודולרי נבחר לאחר שהתכנית למט"ש גדול, המוצעת כעת על ידי רשות המים ואשר הייתה אחת החלופות לצד החלופה המשולבת, נדחתה כלא קבילה.

85. אלא שכאילו לא היו דברים מעולם, דורשת רשות המים כעת לבטל את הפתרון המודולרי ולבחון מחדש את אותה חלופה, שנמצאה כבר בשנת 2010 כלא קבילה בהיבטים של רגישות הידרולוגית, שיקולים טכנולוגיים, איכות אוויר, רעש ושיקולים נופיים.

86. עוד יש לציין כי אין כל תימוכין (פרוטוקולים, סיכומי דיון) ל"פורומים השונים" ולמשך הזמן ("מזה זמן") שבו מקודמת "הצעת הרשות", כטענתה. להיפך. לפני כחצי שנה, במהלך הדיון בוועדת המשנה לביוב ביום 12.5.2015 הגיעה הסנונית הראשונה של שינוי עמדת רשות המים. ברם, נציג רשות המים הבהיר כי מדובר בהערות לגבי המתווה ביצועי בלבד:

"מר כחלון, יו"ר מבט"י, וסגן ראש העיר, ציין את הפתעת כל המעורבים בעניין לגלות כי לאור הצורך בשיפוט התוכנית לתחנת השאיבה ברשות המים, העלו האחראים ברשות השגות לגבי כל מתווה הפתרונות בקדרון, וזאת למרות מעורבותם בתהליך לאורך זמן. הנוכחים כולם הבהירו כי הם רואים בחומרה את הזלזול בעבודת הועדה והורדת שנות עבודה מאומצות לטמיון. ... מר מריאכין [נציג רשות המים, הח"מ] הבהיר והתחייב כי השגות רשות המים הינן לגבי המתווה הביצועי של התחנה: קטרים, ספיקות, נפחים וכולי, ולא לגבי המתווה הכולל של הפתרונות הסטטוטוריים"

-- דיון ועדת המשנה לביוב מיום 12.5.2015 מצ"ב כנספח י"ט

87. נוסף עוד, כי כדי לחזק את עמדתה מציגה רשות המים מצג על פיו לא רק שהוכחה ההיתכנות של בניית מט"ש גדול, שיתן מענה מלא לבעיית הטיפול בכלל השפכים המוזרמים לאגן הקדרון (מלבד השפכים שיוזרמו גם לעמדתה במנהרת עמק צורים) אלא, שעל פי תשובתה לעותרת, מט"ש זה עתיד להתחיל לפעול בעוד ארבע שנים בלבד, בעוד שההערכות שהוצגו בפורום שולחן עגול ביום 31.8.2015 (פורום שכנס יו"ר הגיחון, להלן: "פורום שולחן עגול") דיברו על לפחות בין 6-10 שנים!

88. בנוסף, רשות המים ביקשה מהועדה המחוזית כי אכלוס שכונת מורדות ארנונה לא יהיה מותנה בהזרמת השפכים מתחנת השאיבה בתלפ"ז 2, מערבה לקדרון זאת כדי לאפשר – ללא כל מגבלה תכנונית – את הזרמתם מזרחה על פי "הצעת רשות המים". הועדה המחוזית הבהירה ביום 7.9.2015, חד משמעית, כי היא מתנגדת לבקשה ולא תאשר אותה.

ו' - המשמעות של עמדת רשות המים מבחינת לוחות זמנים והזרמת שפכים לנחל

89. לפי לוחות הזמנים אשר הוצגו על ידי הגיחון ומבט"י בפורום שולחן עגול שהתקיים ביום 31.8.2015 (נספח כ"ז), עם התחלת הפעלת תחנת השאיבה בתלפיות-מזרח יוצא המ"ק הראשון של שפכים מהקדרון ויוזרם מערבה, למט"ש שורק. חזון זה אמור להתגשם שנתיים לאחר חתימת חוזה עם קבלן הביצוע שיבנה את התחנה.

90. המשמעות של כל יום עיכוב בתחילת יישום תחנת השאיבה בתלפיות-מזרח היא המשך ההזרמה לנחל של לפחות כ- 2,100 מ"ק/ליום שפכים שמקורם בתלפיות מזרח וצור באהר. ובמידת ושכונת מורדות ארנונה תיבנה, בתרחיש הזוי, ללא תחנת השאיבה בתלפיות-מזרח מפאת הלחץ המופעל ידי רשות המים – הכמויות עוד יגדלו משמעותית.

91. מניסיון העבר בעניין הקדרון, סביר להניח שהעיכוב יהיה גדול בהרבה!

92. לגבי לוחות הזמנים להקמת המט"ש הקטן – ההערכות המינימליסטיות בפורום שולחן עגול היו שהקמתו תארך בין 6-10 שנים, במקרה הטוב. על-פי הסיכום בחמ"ל הדיור, ככל שיובהר כי קיימת היתכנות למט"ש הגדול, תינתן הארכה לתכנונו והקמתו. במקרה שייבחר התסריט של הקמת מט"ש גדול – תידרש גם תפישת חזקה על חלקו הצפוני של שטח התכנית, אשר בו נטועים כיום מטעי זיתים. באם הליכי תפישת החזקה יובאו לפיתחם של בתי המשפט, הדחייה בלוחות הזמנים תמשיך ותגדל. ובמקרה זה, 100% מהשפכים ימשיכו לזרום בנחל לכל אורך התקופה (תוך הפחתת אלו מעמק צורים – ככל שרכיב זה בפתרון המודולרי כבר יהיה מיושם, והראינו לעיל שגם יישומו רחוק מלהיות פשוט או קרוב-מועד).

ז' - התנגדותן הנחרצת של הועדה המחוזית ושל ועדת המשנה לביוב לעמדתה העדכנית של רשות המים

93. בעקבות "פניית הפרסה" שביצעה רשות המים (במאי 2015 בהצהרה כי מדובר ב"השגות הנדסיות" על המט"ש הקטן, ביוני 2015 כבר במפורש בפני חמ"ל הדיור ובספטמבר 2015 במפורש בוועדה המחוזית) הבהירה ועדת המשנה לביוב ביום 16.7.2015 באופן שאינו משתמע לשתי פנים כי רשות המים הטעתה את חמ"ל הדיור, כי היא דוחה את בקשת רשות המים לדחות את קידום תחנת השאיבה בתלפיות-מזרח וכי היא מוחה על ניסיונות רשות המים לפגוע בקידום הפרויקט:

"הועדה מבקשת להבהיר כי למרות החלטת חמ"ל הדיור במשרד האוצר, הרי שהקמת מט"ש בשפך הקדרון אינה מייצרת את הקמת תחנת השאיבה בתלפ"ז, אלא עשויה לשנות את כיוון הזרמת השפכים בלבד, שמשמעו הבדל בהרכב הציוד ההנדסי וגובה הרמת הביוב, שכן הקמת תחנת השאיבה נדרשת בכל מקרה. הועדה אינה מקבלת את בקשת נציג רשות המים לדחיית קידום תחנת השאיבה בתלפ"ז, ככל הניתן. הועדה סבורה כי לאור הבעיות המורכבות באגן הקדרון יש ליישם כל פתרון זמין, ובפרט לאור העובדה שחברת מבט"י אינה מציגה לו"ז להקמת מט"ש בקדרון אשר נראה ריאלי לצרכי אכלוס שכונת מורדות ארנונה. בהקשר זה הועדה מעירה על השינויים התכופים בעמדת רשות המים במתווה הכולל של הקדרון, ואשר עלולים לפגוע בקידום פרויקט חשוב זה."

בנוסף, הוועדה התריעה בהחלטתה כי עיכוב בניית תחנת השאיבה עלול לפגוע באכלוס שכונת מורדות ארנונה.

-- דיון ועדת המשנה לביוב מיום 16.7.2015 מצ"ב כנספח כ'

94. יתרה מכך, ועדת המשנה לביוב הדגישה בהחלטתה כי בטווח הנראה לעין לא ניתן להקים מט"ש בהיקף של 50,000 מ"ק/ליום (שהוא, למעשה, המט"ש הגדול):

"לאחר שהועדה דנה בתוכנית למט"ש קדרון ולאור מורכבות החסמים הסביבתיים-נופיים, הקרבה לבינוי, זמינות השטח, המגבלות הביטחוניות והאחרות ולאור השטח

האפקטיבי המצומצם העומד לרשות המט"ש, הוועדה מקבלת את המתווה ההנדסי המודולרי שהוצג. נדרש תכנון מפורט למודול בהיקף 30,000 מ"ק/ליום. הוועדה מחליטה כי התכנית למודול נוסף תהיה בשלב זה בבחינת תכנית לא מפורטת להרחבה עתידית"

95. על רקע התנגדות רשות המים לקידום מקביל של כל רכיבי הפתרון המודולרי, שבה גם הוועדה המחוזית ודנה בנושא ביום 7.9.2015. בהחלטתה שבה הוועדה המחוזית והדגישה את חומרת המפגעים הבריאותיים והסביבתיים הנגרמים מהמצב הקיים, בו מוזרם לאגן הקדרון ביוב לא מטופל ואת "החשיבות הניכרת שיש בה לפתרון בעיה זו הן לבריאות ולבטיחות תושבי העיר ירושלים, הן לשמירה על איכות הסביבה והן לשמירה על שלטון החוק ומימוש הוראות תכניות המתאר הארציות העוסקות בטיפול בביוב והקמת מתקני ביוב".

-- דיון הוועדה המחוזית מיום 7.9.2015 מצ"ב כנספח כ"א

96. שוב הודגש כי לאחר שבחנה בהרחבה מכלול סוגיות אלו, החליטה הוועדה, כי בהתחשב במורכבות הנושא, החלופה הראויה והמועדפת לטיפול במפגע השפכים הגולמיים בקדרון הינה באמצעות הפתרון המודולרי, הכולל ארבעה רכיבים למתקנים לטיפול בביוב לאורך נחל הקדרון:

"עוד תציין הוועדה כי המתווה המשולב הינו החלופה הראויה והישימה לקידום הפתרון לבעיית השפכים באגן הקדרון. הוועדה סבורה כי בשלב זה, אין כל הצדקה בבחינה מחודשת של חלופות אשר נבחנו בעבר וכי לא הוצגו בפניה נתונים כלשהם המצדיקים זאת"

97. הוועדה חזרה והדגישה כי היא דוחה את עמדת רשות המים על-פיה יש לעכב את מימוש תחנת השאיבה בתלפיות-מזרח:

"הוועדה אינה מקבלת את עמדת רשות המים, אשר הוצגה במהלך הדיון, ולפיה יש לעכב את מימוש התכנית המאושרת לתחנת השאיבה בתלפ"ז וזאת עד לבחינה נוספת של חלופת מט"ש הקדרון. כאמור לעיל, תחנה זו מהווה מרכיב מהותי במתווה המשולב המיועד להסדיר את מפגע הביוב הגולמי אשר זורם בנחל קדרון ללא טיפול. הוועדה קובעת כי יש לפעול למימוש התכנית לתחנת השאיבה באופן מיידי וללא כל עיכובים נוספים. לדעת הוועדה, התנהלות רשות המים - אשר לקחה חלק בקידום המתווה המשולב - הינה חסרת אחריות ומביאה לפגיעה בתושבי העיר ירושלים ובאיכות הסביבה"

98. יתרה מכך, הוועדה המחוזית הבהירה, כי תידחה כל ניסיון לעכב את ביצוע הקמת תחנת השאיבה בתלפיות-מזרח על ידי ניסיון לשנות את תכנית מורדות ארנונה (הנמצאת בשלב של דיון בעררים שהוגשו ביחס אליה):

"עוד תבהיר הוועדה כי לא תאפשר כל שינוי בשלביות הביצוע אשר נקבעה בתכנית מורדות ארנונה (151-0053751) וכי הדבר עלול להביא לעיכוב במימושה של תכנית זו, שעיקרה הקמת שכונה חדשה הכוללת 1,850 יח"ד בירושלים"

ח' - עמדת הגיחון ומבט"י ביחס לעמדתה העדכנית של רשות המים

99. עמדות הגיחון ומבט"י (לפחות הצהרותיהן) עולות בקנה אחד עם עמדת הוועדה המחוזית והוועדה למים ולביוב כי בעיית שפכי הקדרון חייבת להיפתר ללא דיחוי נוסף.

100. עמדה זו עולה בבירור מפנייתו של יו"ר דירקטוריון הגיחון, מר בלשניקוב, שפנה ביום 30.7.2015 למנהל רשות המים, מר אלכס קושניר, ולממונה על תאגידי מים וביוב ברשות המים בבקשה לאשר פרסום מכרז להקמת תחנת השאיבה תלפיות-מזרח באופן מידי ולהכיר בעלויות ההפעלה החרוגות של התחנה. במכתבו מדגיש מר בלשניקוב כי לאור **"הצורך העז"**, כלשונו, לפתור את בעיית שפכי הקדרון **"ללא דיחוי/עיכוב נוסף"**, חברת הגיחון ומבט"י, בהובלתו, מטפלות בנושא במלוא הקצב ובמסגרת זו הוא הורה לפרסם את המכרז האמור באופן מיידי.

-- מכתב מר בלשניקוב, יו"ר הגיחון, מיום 30.7.2015 מצ"ב כנספח כ"ב

101. בפורום שולחן עגול מיום 31.8.2015 הבהיר מר בלשניקוב כי מבחינתו תחנת השאיבה בתלפיות-מזרח היא חלק מהפתרון הכולל של טיפול בשפכי הקדרון והחסם היחיד העומד בפני קידומה הוא אישור רשות המים למכרז:

"מבחינת תלפ"ז שיהיה ברור שזה חלק מכול, לצורך העניין מכל פרויקט הקדרון הכולל, חברת הגיחון מוכנה. ... אני שלחתי לפני שבועיים מכתב לרשות המים. ובמכתב לרשות המים כתבתי להם שאנחנו לצורך העניין מוכנים יום שישי לפני שבועיים לפרסם בכל העיתונים את המכרז. ... אני צריך לקבל את האור הירוק מרשות המים שיאשרו לי לפרסם. אני מוכן לפרסם ... לא סתם שלחתי לרשות המים עם העתקים. היועץ המשפטי למשטרה, למבקר המדינה לכולם" (עמ' 39-40 לפרוטוקול)

102. בהמשך הדיון בפורום שולחן עגול הבהיר מר בלשניקוב שסירוב רשות המים לאשר את המכרז מהווה מבחינתו ניסיון להתחיל מחדש את סאגת הטיפול בשפכי הקדרון (שם, עמ' 49):

"זה בעצם מה שנקרא, לבוא כרגע ולומר: חברה, מה שעשיתם עד עכשיו זה בסדר. אבל יש לנו חשיבה חדשה. אין ספק שזה הולך לתקוע את כל התהליך. והמשפט מה שאתה אומר זה כאילו, אני אומר - פוס. להמתין. זה מצב עניינים, זה מצב עניינים לא נכון"

103. בהמשך הודיע מר בלשניקוב כי אם לא יקבל עד ה- 15.9.2015 הוראה אחרת, על דעת ממשלת ישראל, לפרסם ביום 16.9.2015 את המכרז להקמת תחנת השאיבה בהתאם למתווה:

"אלמלא אני אקבל מכתב על דעת ממשלת ישראל והרגולטורים ושאני אשים, אני לא חוזר בי, אני אשים את המפתחות שלי פה. אני לא אשאר פה. אני ב- 16 בחודש יתפרסם המכרז בעניין תלפ"ז. אלא אם כן אני מכבד ואצדיע, אקבל ממשלת ישראל הנחיות אחרות עד ה- 15 בחודש" (עמ' 50 לפרוטוקול)

104. עבר חלף לו יום ה-16.9.2015 - ומכרז לתלפיות מזרח לא פורסם.

105. לאחר עיכוב מצד הגיחון בהגשת מסמכי המכרז לתלפ"ז 2, עולה מתשובתם לפניית העותרת מיום 15.11.2015 (נספח כ"ט) כי מסמכי המכרז להקמת התחנה נשלחו למילת"ב ביום 19.10.2015 והגיחון מוכן לפרסם את המכרז מיידית, "בכפוף לקבלת אישור מרשות המים בו היא מבטלת את הוראתה מיום 10.9.15 להקפיא את פרסום המכרז בשלב זה".

ט' - מיצוי הליכים

106. ביום 26.7.2015 פנתה העותרת 1 אל יו"ר הגיחון, מנכ"ל מבט"י, ראש עיריית ירושלים וביום 27.7.2015 למנהל רשות המים. בפניות אלו דרשה את זירווי יישום התכניות המאושרות.

-- פניות העותרת מיום 26.7.2015 ומיום 27.7.2015 מצ"ב כנספח כ"ג.

107. יו"ר הגיחון הגיב לפנייה על דרך הזמנת העותרת, יחד עם ארגונים סביבתיים אחרים, לשולחן עגול לשם הצגה של כל הפרויקטים המוקדמים ביחס לטיפול בשפכי ירושלים המוזרמים לקדרון.

108. רשות המים הגיבה לפנייה ביום 2.8.2015 וטענה, בין היתר, כי היא מקדמת פתרון כולל ו"מוחלט", ולא פתרון "חלקי, אם לא מזערי", לשיטתה, כפי שאושר בתכניות הסטטוטוריות (ראה לעיל).

-- תגובת רשות המים 2.8.2015 מצ"ב כנספח כ"ד

109. בהמשך לתגובה זו ביקשה העותרת לקבל את תגובות הרגולטורים האחרים הכרוכים בעניין (יו"ר הועדה המחוזית, יו"ר ועדת המשנה לביוב, ראש עיריית ירושלים, יו"ר הגיחון ומנכ"ל מבט"י, מנהל מחוז ירושלים במשרד להגנת הסביבה).

-- פניות העותרת ליו"ר הועדה המחוזית מיום 11.8.2015 (פניה דומה נשלחה ליתר) מצ"ב כנספח כ"ה

110. ביום 23.8.2015 ניתנה תשובת יועץ ראש עיריית ירושלים לפיה, לשיטתו, רשות המים נדרשת לגבש עמדה מקצועית בדבר החלופה המועדפת למימוש, וכי חברת הגיחון ממשיכה לנקוט בכל הצעדים הנדרשים על מנת שהחלופות הנוספות תהיינה זמינות למימוש בכפוף להחלטות רשות המים ולהסדרת המקורות התקציביים להקמת ותפעול החלופה המועדפת.

-- תשובת יועץ ראש עיריית ירושלים מיום 23.8.2015 מצ"ב כנספח כ"ו

111. תשובות נוספות לפניית העותרת לא התקבלו בכתב – אך עמדות המשרד להגנת הסביבה ומשרד הבריאות הוצגו במסגרת פורום שולחן עגול מיום 31.8.2015. עמדת ועדת המשנה לביוב והועדה המחוזית הוצגו במסגרת החלטותיהן, נספחים כ' וכ"א לעיל.

-- עמודים רלבנטיים מתוך פורום שולחן עגול מיום 31.8.2015 מצ"ב כנספח כ"ז

112. ביום 14.10.2015 פנו רשות המים והמשרד להגנת הסביבה במכתב לגיחון, בו הם דורשים מהגיחון, כצוותא חדא, להעביר דו"ח התקדמות ביחס לכל אחד מהרכיבים בפתרון המודולרי. דא עקא – שדבר אחד אין במסמך הנ"ל – הצהרה של רשות המים כי לכשיתקבלו אצלה מסמכי המכרז מאת הגיחון, תפעל לאישורו ללא כל דיחוי. ובעצם תסיר את הוטו שהיא מטילה ביחס לתכנית תלפיות-מזרח.

-- פניית רשות המים והמשרד להגנת הסביבה לגיחון, מיום 14.10.2015 מצ"ב כנספח כ"ח

113. ביום 15.11.2015 פנו העותרות אל מנהל רשות המים ואל יו"ר תאגיד הגיחון. רשות המים התבקשה להסיר את הוטו שהטילה על קידום תחנות השאיבה בתלפיות מזרח ובגיא בן הינום. הגיחון התבקש להעביר לרשות המים את מסמכי מכרז תחנת השאיבה בתלפיות מזרח ולקדם את הוצאת המכרז לפועל.

-- פניית העותרות לרשות המים ולגיחון מיום 15.11.2015 מצ"ב כנספח כ"ט

114. תשובת רשות המים התקבלה אצל העותרות ביום 16.11.2015. רשות המים הצהירה כי לא הטילה וטו על תחנת השאיבה בתלפיות מזרח אך באותה נשימה חזרה והבהירה כי מדובר בתכנית "נחותה כלכלית-הנדסית ותכנונית" ולכן היא מקדמת פתרונות חדשים ואחרים שייתרו אותה. רשות המים, כלל אינה מתייחסת בתשובתה להוראה שהעבירה לגיחון להקפיא את המכרז להקמת התחנה. דהיינו, ההקפאה עומדת עדיין בתוקפה והוטו לא הוסר.

-- תשובת רשות המים מיום 16.11.2015 מצ"ב כנספח ל'

115. על פי תשובת הגיחון מיום 15.11.2015, מסמכי המכרז להקמת תחנת תלפ"ז 2 הועברו לרשות המים ביום 19.10.2015 והגיחון "מוכנה לפרסם מכרז באופן מידי, בכפוף לקבלת אישור מרשות המים בו היא מבטלת את הוראתה מיום 10.9.15 להקפיא את המכרז בשלב זה".

-- תשובת הגיחון מיום 15.11.2015 מצ"ב כנספח ל"א

116. לסיום הפרק העובדתי - ביום 18.11.2015 השיב מנכ"ל הגיחון לרשות המים ולמשרד להגנת הסביבה. בתשובתו תאר את הסטטוס של קידום ארבעת רכיבי הפתרון המודולרי. בנוסף, ציין את תקוותו כי תושג החלטה מוסכמת על כלל הגורמים ביחס למענה שיאפשר הסדרה מלאה וכוללת עד לשנת התכן 2040.

-- תשובת הגיחון לרשות המים ולמשרד להגנת הסביבה מיום 18.11.2015 (המסמך נושא תאריך של 20.11.15) מצ"ב כנספח ל"ב

י' - הטיעון המשפטי

1 - חוסר סבירות קיצוני בהתנהלות המשיבה 1 המעכבת את מימוש תחנת השאיבה

בתלפיות מזרח

117. על רשות מנהלית חלה חובה להפעיל את שיקול דעתה בסבירות. קבלת החלטה בחוסר סבירות מהותי או קיצוני מהווה עילה לפסילתה (בג"צ 389/80 דפי זהב בע"מ נ' רשות השידור, פ"ד לה(1) 421). כפי שנפרט, התנהלות המשיבה 1 חורגת במובהק ממתחם הסבירות, על פי מספר אמות מידה שקבעה הפסיקה לבחינת סבירותה של החלטה מינהלית.

מתן משקל מעוות לשיקולים הרלבנטיים ביחסים הפנימיים ביניהם

118. אחרי שנוכחנו לראות עד כמה הנושא מורכב, ועד כמה קשה היה לתכנן את פתרונות הביוב ולאשרם – יש לדחות מכל וכל את עמדת רשות המים כיום המבקשת "לעשות חושבים" ולבחון (שוב) את חלופת המט"ש הגדול הקדרון (בצירוף מנהרת עמק צורים) כפתרון כולל ומיטבי.

119. חוסר הסבירות הקיצוני של החלטת רשות המים למנוע את תחילת יישומו של הפתרון המודולרי על ידי הקפאת יישום תחנת השאיבה בתלפיות-מזרח (והיא נוקטת בעמדה עקרונית דומה ביחס לתחנה השאיבה בגיא בן-היננום, שטרם הוצא לה היתר בניה), מצדיקה את פסילתה.

120. בבג"צ 581/87 דדי צוקר נ' שר הפנים, פ"ד מב(4) 529 (להלן: עניין צוקר") נקבע:

"שומה להדגיש, כי עילת חוסר הסבירות כשלעצמה וללא תימוכין בגין עילה אחרת עלולה לפסול החלטה של רשות מינהלית... במסגרת בחינת סבירותה של החלטה של רשות מינהלית על בית המשפט לבחון את ההחלטה על רקע הנסיבות העובדתיות הכוללות של הפרשה הנדונה. בבג"צ 156/75 הנ"ל, בעמ' 105, אומר הנשיא שמגר: "יכול שייווצרו נסיבות בהן לא נשקל על-ידי הרשות המיניסטריאלית שיקול זר, והובאו בחשבון אך ורק שיקולים שהם רלבנטיים לענין, אולם לשיקולים הרלבנטיים השונים יוחס משקל בפרופורציה כה מעוותת ביניהם לבין עצמם עד שהמסקנה הסופית הפכה מופרכת מעיקרה בשל כך לבלתי-סבירה לחלוטין".

ובבג"ץ 935/89 גנור נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד מד(2) 485, 513 נקבע:

"סבירות היא לעולם פועל יוצא של הגורמים הרלוואנטיים ושל המשקל הראוי שיש ליתן להם ביחסייהם הפנימיים.... משקלם 'הראוי' של הגורמים הרלוואנטיים נקבע על פי כוחם לקדם את המטרות העומדות ביסוד הפעולה (או החלטה). אשר סבירותה עומדת לבחינה. אכן, משקל 'ראוי' אינו תופעת טבע הטבועה בגורמים הרלוואנטיים. משקל 'ראוי' לא נקבע על פי דדוקציה לוגית. משקל 'ראוי' היא הערכה, עד כמה הגורמים השונים מקדמים את המטרות אשר הפעולה (או החלטה) באה להגשים"

121. בענייננו, החלטת רשות המים נותנת משקל לא ראוי עד מעוות, לשיקולים הפנימיים הכרוכים בפתרון בעיית הזרמת השפכים לקדרון -

מצד אחד, רשות המים נותנת משקל מוחלט לשיקול התקציבי, ואולי גם לשיקול נוסף, סמוי, שרשות המים נמנעת לציין אותו במפורש אם כי יש לו ביסוס בפניות ובעמדות רשות המים, והוא האינטרס של רשות המים בהפניית השפכים מזרחה, לאחר טיפול בהם, לטובת החקלאות בבקעת הירדן (שיקול שממילא נשקל בהליך התכנוני).

מצד שני, רשות המים נותנת משקל זעום לשיקול הדחיפות ולעובדה שכל ההיבטים (הסביבתיים, ההידרולוגיים, ההנדסיים ועוד) כבר נשקלו במסגרת ההליך הסטטוטורי, והיא מוכנה לעכב בעוד שנים רבות את תחילת יישום הפתרון הזרמת השפכים לקדרון, לטובת בחינת קידום "הצעת רשות המים".

ומצד שלישי, רשות המים מתעלמת במופגן מכך שתחנת השאיבה בתלפיות-מזרח גם אם תיבנה על דרך סניקה מערבה, תוכל, בהינתן הצורך – לשנות את כיוון הסניקה מזרחה (נפנה לעמ' 120 לתמליל דיון ועדה מחוזית מיום 7.9.2015. דברי הגב' טליה שוסברגר).

122. בהיבט התקציבי – אכן, הפתרון המודולרי יקר. אין על כך מחלוקת. אך ידיעה זו ליוותה את גיבושו לכל אורך הדרך שכן הפתרונות ה"מיטביים" – ובהם מט"ש גדול בשפך הקדרון - אינם ברי ביצוע במצב הגיאופוליטי הקיים ומצב זה לא השתנה לטובה. על-כן הובהר כי "עקב האילוצים בכל חלופה שתיבחר השיקול הכלכלי לא יהיה השיקול המכריע" (ישיבת ועדת המשנה לביוב מיום 22.11.2010, נספח ט'). למרות זאת ובניגוד מוחלט לעמדת הוועדה המחוזית, משרד הבריאות והמשרד להגנת הסביבה, רשות המים מעלה את השיקול הכלכלי לראש סולם העדיפויות.

123. מה עוד שכאמור לעיל, ממשלת ישראל כבר החליטה לממן 60% מתחנת תלפיות-מזרח (החלטת חמ"ל הדיור מיום 2.7.2015).

124. ואכן, ההשקעה התקציבית האדירה אינה חריגה ב"נוף הסרת החסמים" הכרוכים בפתרונות ביוב לצורך קידום האינטרס הלאומי של הגדלת היצע יחידות הדיור, ובוודאי שמדובר בהשקעה תקציבית שהמדינה יכולה, וצריכה לעמוד בה.

מס"ש איילון - הרחבת מט"ש איילון	היקף תקצוב הפרויקט במיל"ח	מס"ח"ד שנפתרו
20,000	62.5	
10,000	60	
2,750	36	
1,700	80	
12,400	5	
6,050	20	
1,000	75	
400	40	

-- העמודים הרלבנטיים למצגת חמ"ל דו"ר מצ"ב כנספח ל"ג

125. על-כן עיכוב הפרויקט, תוך העדפת שיקול אחד ויחיד - השיקול הכלכלי (ושמא גם השיקול של הטיית השפכים למט"שים במזרח לטובת החקלאות בבקעת הירדן) - על פני כלל השיקולים הרלוונטיים, וזאת לאחר שבמשך שנים חוזרות הוועדות וקובעות שבלית ברירה מקודם על ידן פתרון יקר בהרבה מהפתרון הקונבנציונלי, לאחר שכל השיקולים נבחנו בגדרי ההליך התכנוני, ולאחר שרשות המים הייתה מעורבת בכל שלבי גיבוש הפתרון המודולרי - הוא בלתי סביר בעליל.

126. בהיבט הדחיפות - התעלמות משיקול הדחיפות משמעה התעלמות מהנוק הסביבתי הנגרם בכל יום ויום שבו הביוב ממשיך לזרום בנחל, מהמפגע הבריאותי, מהעיכוב שנגרם בקידום תכנית מורדות ארנונה ומשאר שיקולים שנשקלו היטב בוועדות התכנון.

127. הקמת מט"ש קטן בקדרון תיארך, על פי הערכות אופטימליות של אפס תקלות, לפחות 10 שנים (ומניסיון מר, היא תיארך הרבה יותר מכך). הקמת מט"ש גדול בקדרון, כ"הצעת רשות המים" תיארך, כמובן, הרבה יותר. תחנת השאיבה בתלפיות-מזרח בשלה ליישום ואמורה להתחיל לפעול תוך כשנתיים!

128. ענין שהוא דחוף כל-כך כבר עשרות שנים – לא ניתן לדחות אותו בעוד עשר שנים (לפחות)! ואין לנו אלא לחזור ולצטט את החלטת הוועדה המחוזית מיום 30.7.2012 (לפני שלוש שנים!) -

"בפתח הדברים תדגיש הוועדה כי מדובר בסוגיה חשובה מאין כמותה, שיש לפעול כדי להסדירה בהקדם האפשרי. המצב הנוכחי בו הביוב הזורם לאגן הקדרון אינו מטופל, הוא בעל השפעות קשות הן מבחינה בריאותית והן מבחינה סביבתית. בנוסף, העדר ההסדרה אף מטיל מגבלות על פיתוח העיר. מצב זה מחייב טיפול דחוף ואינו מאפשר עיכובים נוספים. הוועדה פונה לגורמים העוסקים בכך לקדם במהירות את היבטי התכנון והמימוש של מערכת ביוב ראויה שתטפל בביוב המופנה לאגן הקדרון"

129. הדחיפות במציאת פתרון עלה שוב ושוב בכל דיוני הוועדות בנושא. כנובע מדחיפות זו, החליטה הוועדה המחוזית לקיים מעקב תכופ אחרי התקדמות הטיפול בפרויקט על-ידי דיונים אחת לחודשיים, והוחלט להיעזר בוועדת החסמים הממשלתית.

130. לכל אורך הדרך, נציג רשות המים היה מודע היטב לדחיפות הקמת תחנת השאיבה בתלפיות-מזרח – ונפנה לדבריו מלפני שנה וחצי בלבד:

"מר גיורא אלון, מוזמן רשות המים: ... אנחנו יודעים מאוד שלשאוב ביוב לגובה של מאה שלושים מטר זה סיפור לא סימפטי. עדיף לשאוב אותו לשלושים ושמונה מטר בכיוון הפוך אבל שוב תבין שהדבר דוחק, לא חשוב מה..."

-- העמוד הרלוונטי מתוך תמליל דיון הוועדה המחוזית מיום 4.2.2014 מצ"ב כנספח ל"ד

נזכיר, ד"ר גיורא אלון הוא שהוציא ביום 29.11.2010, עמדה מפורשת של המילת"ב התומכת בחלופה המשולבת שקודמה על ידי הועדה המחוזית (נספח י').

131. על כן, התעלמות רשות המים כיום משיקול הזמן הדוחק, היא צורמת ובלתי סבירה באופן קיצוני.
132. נעיר, כי לא כל העיכובים רובצים לפתחה של רשות המים בלבד. כמפורט לעיל, הועדה קיימה דיונים רבים וחזרה והתריעה בהם בפני הגיחון ומבט"י על קצב התנהלותם שאינו מספק ועל ציפייתה כי יפעלו "במהירות לאישור מלא של ארבעת התכניות לאגן ולאישור ההיתרים מכוחן".
133. ובהיבט המקצועי – למרות שמדובר בפרויקט מורכב של סניקה לגובה רב, לא מדובר בפרויקט ראשון מסוגו, ולמיטב ידיעת העותרת כבר נעשו דברים דומים בעבר. מה עוד, שזכיר, תחנת השאיבה בתלפיות-מזרח קיבלה את אישור ועדת השיפוט ברשות המים וזאת בחודש יוני 2015, כחודשיים לפני תשובת רשות המים לפניית העותרת המנסה לנמק את עמדתה העדכנית גם במורכבות ההנדסית של הפרויקט.
134. מה עוד, שאין מחלוקת על נחיצות תחנת השאיבה. התחנה חיונית, גם ללא קשר לתכנית מורדות ארנונה, כיוון שהיא מחליפה תחנה קיימת ובהיעדרה יזרמו השפכים הגולמיים לנחל דרגות (דיון הועדה המחוזית מיום 7.9.2015, נספח כ"א). העיכוב בא רק כדי לבחון את השאלה האם ניתן לסנוק את השפכים מזרחה, אל בקעת הירדן, במקום מערבה. וזאת, כשבכל מקרה קיימת אפשרות לשנות את כיוון הסניקה, ככל, שכאמור, יסתבר בעתיד כי מט"ש הקדרון מסוגל לטפל בשפכים אלו.
135. כך ששיקול מורכבות הפרויקט, שזינק לחזית הנימוק של רשות המים, בצמוד לשיקול התקציבי, אינו שיקול ראוי ובוודאי שאינו בעל משקל כה ניכר כפי שרשות המים מייחסת לו. רשות המים עצמה אמרה דברה בעניין זה בוועדת השיפוט שלה ותחנת השאיבה תדע לסנוק גם מזרחה, במידת הצורך.

דחיית יישום הפתרון המודולרי לטובת בחינה (מחדש) של פתרון כולל ומיטבי – בלתי סבירה בפני עצמה

136. יתרה מכך. "הצעת רשות המים" כיום מבקשת לחזור שוב לפתרון "כולל ומיטבי".
137. על כזאת כבר נאמר – לעיתים האויב של הטוב הוא הטוב ביותר. תובנה זו היא שהנחתה את ועדות התכנון שהעדיפו כאמור, בלית ברירה אך כפתרון מחויב המציאות, את הפתרון המודולרי.
138. ההשתהות האינסופית עד להשגת פתרון "כולל ומיטבי" יכולה לכשעצמה – ובוודאי בנסיבות ענייננו – לעלות כדי חוסר סבירות קיצוני.
139. בעניין צוקר נבחנה סבירותה של החלטה, אשר איזנה בין שני אינטרסים עיקריים: העדפת תכנון כולל לעומת הצורך למנוע עיכובה של תכנית חשובה, שנדחית כבר שנים ארוכות:

"החלטות מינהליות" עוברות" בדרכן את הצורך לאזן בין מספר אינטרסים ציבוריים אשר כל אחד כשלעצמו חשוב הוא. בתחילת הדברים כבר הבהרנו, כי במקרה דנן שני אינטרסים עיקריים: האחד - העדפת תכנון תכנית כוללת, והאחר - הצורך כי תכנית בניית האינטרס, שחשיבותה אינה שנויה במחלוקת, לא תידחה שוב לאחר שנים כה רבות של "עינויי-דין" (תכנית שקיבלה את ברכת ועדות התכנון)...

בעניין שלפנינו, אם שוקלים את טענות המשיב 2 לעומת התשובות שהובאו לעיל ואת אופן ביצועו של האיזון בין האינטרסים המצוינים לעיל, השיקול שנעשה נעשה, לדעתי, באופן בלתי סביר בנסיבות העניין. גם אם תמצוי לומר, כי קיימת עדיפות כלשהי לתכנון תכנית מיתאר כוללת (ואני כשלעצמי לא השתכנעתי בכך לאור הנסיבות של מקרה זה), הרי ודאי שעדיפות זו אינה כה מכרעת עד שיינתן לה הכוח להביא לידי דחייה כה ארוכה בביצוע התכנית הנדונה (ובניגוד להחלטת הוועדות). אם תכנית האינטרס תצטרך להמתין עד לבדיקת כל התכניות בתכנית רבת המימדים - מתי, אם בכלל, יקום האינטרס?! (השווה עוד דברי השופט ברנזון בבג"צ 189/74). התרשמותי על-פי כל הטיעונים לפנינו ועל-פי הנסיבות, כי הדרישה לתכנית הכוללת הגדולה לוקה כאמור בחוסר סבירות. רצון העירייה והצורך בבניית אינטרס לעיר ירושלים, הטיפול והתכנון הממושך בתכנית זו - לא ניתן להם משקל ראוי, בעוד שלדרישה של הכנת תכנית כוללת ניתן משקל מעל ומעבר לראוי ולנדרש."

140. צא ולמד מכאן לענייננו: לאחר שנים ארוכות של גרירת רגליים ותקיעת מקלות בגלגלים הכירו כל הגורמים המעורבים בדחיפות הפסקת הזרמת השפכים הגולמיים, או לפחות חלקם, לנחל קדרון. קיים פתרון מודולרי שאושר סטטוטורית על ידי הוועדה המחוזית, וזאת, תוך שנים ספורות, במהירות חריגה במקומותינו. לראשונה, חלק מאותו פתרון נכנס לשלב ביצוע וממתין לאישור לפרסום מכרז על ידי הגיחון.

141. בענייננו, בניגוד לעניין צוקר, דווקא קיים תכנון כולל (הפתרון המודולרי, שאינו התכנון הכולל שרשות המים שואפת אליו). כמו בעניין צוקר, חוסר הסבירות הקיצוני בהחלטת רשות המים בולט על רקע מכלול הנסיבות:

- התכנון הסטטוטורי שאושר בא לתת מענה לבעיה דחופה ביותר שפתרונה נדחה במשך עשרות שנים (ואין אף להשוות בין חומרת דחיפות העניין הציבורי בענייננו לבין הצורך הציבורי שנדון בעניין צוקר, אצטדיון כדורגל);
- המאמץ האדיר שנעשה על-ידי הגורמים המעורבים לתקן בהקדם ככל האפשר מחדל רב שנים הגורם לנזק אדיר לסביבה ולאיכות החיים מהזרמת כמויות בלתי נתפשות של ביוב גולמי לאגן הקדרון;
- המעורבות של רשות המים עצמה בכל שלבי התכנון של הפתרון המודולרי;
- ההכרה הברורה בחיוניות היישום של כל רכיבי הפתרון המודולרי;

- ניסיון רשות המים להתערב בהחלטות תכנוניות שאושרו על ידי הצבת חסם מנהלי באופן הפוגע במאמץ לקדם פתרונות דיור דחופים (תכנית מורדות ארנונה, שבשל חשיבותה הועברה לחמ"ל הדיור לטובת הסרת חסמים);
- העובדה שאין מניעה הנדסית לביצוע התכנית, שכן היא אושרה בוועדת השיפוט של רשות המים עצמה;
- כל זאת כשעל פי הנתונים הקיימים, "הצעת רשות המים" לפתרון "כולל ומיטבי" באמצעות מט"ש גדול בקדרון אינה ישימה, טווח הזמן להפעלת מט"ש כזה היא לפחות עשור, וכנראה, אף יותר;
- ואילו הצפי להפעלת תחנת השאיבה בתלפיות-מזרח (ללא עיכובים דוגמת אלו של רשות המים), הוא שנתיים מיום חתימת החוזה עם קבלן ביצוע.

142. על כן, כמו בעניין צוקר – דחיית קידומו של פתרון לבעיה חשובה ודחופה שנגררת שנים בתואנה של רצון להמתין לתכנון מיטבי - אינה עומדת במבחן של סבירות.

143. ובהשאלה מעניין צוקר יש לזעוק: אם תכניות תחנות השאיבה יצטרכו להמתין עד לביקורת היתכנות הזרמת כל הקולחים מזרחה - מתי, אם בכלל תופסק הזרמת הביוב הגולמי לנחל קדרון?!

הוראת המשיבה 1 להקפיא את המכרז לתלפיות-מזרח מכשילה את המשיבות 2-3 במימוש חובתן לפעול במהירות הראויה

144. מיותר לציין, כי טיפול בשפכים הוא פעילות מתחייבת של הגיחון (ולפניו של עיריית ירושלים). המחוקק מצא לנכון אף להגדיר פעולה זו כ-"פעילות חיונית" של חברה שהוקמה מכוח חוק תאגידי מים וביוב. סעיף 33 לחוק קובע את חובת הגיחון לתת שירותי ביוב (בעצמה או באמצעות אחר, לענייננו באמצעות מבט"י) "לכל צרכן בתחומה, בלא הפליה...".

145. כידוע, "חובתה של הרשות המינהלית לפעול במהירות הראויה היא מן המושכלות הראשוניים של מינהל תקין" (י' זמיר, הסמכות המינהלית, כרך ב בעמ' 717). עצם הפרת החובה היא עילה לביקורת שיפוטית (שם, עמ' 706).

146. כך ככלל, ובפרט בנסיבות בהן אופן קיום החובה מעוגן בהוראות סטטוטוריות ברורות. במצב זה היקף שיקול הדעת של הרשויות לגבי מימוש החובה, הינו מצומצם ביותר. כפי שנקבע בבג"צ 467/84 אבי עזרא נגד ראש עיריית תל-אביב-יפו (פדי לט(1) 745):

"אמנם הלכה היא, כי מקום שחובה ציבורית מוטלת על גוף ציבורי "יש עימה, בדרך כלל, שיקול-דעת לגבי זמן, מקום ואופן הגשמתה, ועל הרשות הציבורית לקבוע בעצמה את סדר העדיפויות שלפיו היא אומרת לעמוד בחובות שהוטלו עליה לטובת כלל הציבור, במידת יכלתה, הנקבעת בראש ובראשונה במסגרת התקציב העומד לרשותה" (ע"א 247/55 [9], בעמ' 1116-1117).

אולם במה דברים אמורים, כאשר מוטלת על הרשות המקומית חובה כללית לטפל בנושא פלוני, או להבטיח שירות זה או אחר. אולם טענה זו לא תוכל להישמע, כאשר החובה הסטטוטורית קובעת במדויק, מה חייבת העירייה לעשות, מתי, באיזה אופן ובאיזו כמות. כזהו המצב במקרה שלפנינו, כאשר נקבע בתקנות ובחוקי העזר כמה תחנות הצלה חייבות להיפתח בחוף ובאיזה זמנים, וכמה מצילים צריכים להימצא בכל תחנה. במקרה כזה יש להחיל את הכלל, שחוק "קיים על-מנת שיבוצע, הלכה למעשה" (ראה בג"צ 372/71 [10], בעמ' 812).

147. בענייננו, התכניות הסטטוטוריות קבעו מה, איפה ואיך. כעת הגיע הזמן ליישמן, במהירות הראויה.
148. בנסיבות החמורות של המקרה דנן – המהירות הראויה, משמעה - ללא כל עיכובים נוספים וללא שימת מכשולים וחסמים בצורות מצורות שונות על הפתרון המודולרי שנקבע.
149. כל עיכוב – ולו בדמות הוראה להקפאת פרסום המכרז לבניית תחנת השאיבה בתלפיות-מזרח – מהווה הכשלה של המשיבות 2-3 לפעול במהירות הראויה. וכאמור, מדובר ברכיב הראשון בפתרון המודולרי, והיחיד הבשל לביצוע!

2' - רשות המים לא רשאית להטיל וטו על התכנון הסטטוטורי של הפתרון המודולרי, לרבות תחנות השאיבה בתלפיות-מזרח ובגיא בן הינום

150. חוק תאגידי מים וביוב מגדיר את הטיפול בביוב כ"פעילות חיונית", לצד מתן שירותי מים לצרכנים. החוק מטיל את הטיפול בביוב, הכולל איסוף וטיהור של השפכים (סעי' 33) על תאגידי המים, כזרוע הביצועית. התאגיד, על פי אמות המידה שנקבעו בהתאם לחוק על ידי רשות המים, אחראי לטיהור השפכים המגיעים מתחום אחריותו ולתכנון והקמה של מערכת ההולכה על כל מרכיביה לסילוק השפכים על למתקני הטיפול. רשות המים היא הגוף המפקח על איכות השירות שהתאגיד מחויב לו.
151. בהתאם לחוק התכנון והבניה, ככל שהתאגיד יוזם תכניות להקמת מערכות ביוב, הוא כפוף, בכל יום אחר, לאישור התכניות על ידי ועדות התכנון הרלוונטיות, אשר נציגי הרגולטורים השונים חברים בהן. הרגולטורים השונים יכולים להשפיע על החלטות ועדות התכנון באמצעות נציגיהם ובאמצעות המנגנונים המוגדרים בחוק התכנון והבניה - התנגדויות ועררים.
152. אישור התכנון הוא תפקידה הבלעדי של מערכת התכנון. לתאגיד המים, לרשות המים ולרגולטורים האחרים המנחים את התאגיד (משרד הבריאות, המשרד להגנת הסביבה) אין סמכויות תכנוניות המקבילות או גוברות על סמכויות רשויות התכנון.
153. כך לדוגמא, ניסיון של רשות "לקנות לעצמה" זכות וטו על החלטות מוסדות התכנון נדחה בעבר על ידי המועצה הארצית לתכנון ובניה. בדיון שנערך ביום 1.6.2010, דחתה המועצה במפורש בקשה של משרד התקשורת לעגן את זכותו להטיל וטו על החלטות מוסדות התכנון מכוח תכנית המתאר הארצית לתקשורת - מתקני שידור קטנים (תמ"א 1/א/36):

"המועצה מחליטה לדחות את הצעת משרד התקשורת לקבלת זכות וטו על החלטות מוסדות התכנון. לעניין זה המועצה מציינת כי גם למשרדי ממשלה אחרים העוסקים בבטיחות הציבור (כגון מערכת הביטחון, משרד התחבורה, המשרד להגנת הסביבה וכדומה) לא ניתנת זכות זו. בנוסף הבקשה סותרת את רוח הרפורמה המוצעת בתכנון ובבניה על ידי הממשלה. המועצה מציינת כי התוכניות הינן בסמכות הועדות המחוזיות אשר חזקה עליהן כי יתייחסו בכובד ראש לעמדת משרד התקשורת אף אם לא נתנה לו זכות וטו"

-- החלטת המועצה הארצית מיום 1.6.2010 מצ"ב כנספח ל"ה

154. בעמ' 6856/13 הרשות הממשלתית למים ולביוב נ' ועדת ערר לתכנון ולבניה מחוז מרכז (פורסם בנבו, 4.8.2014) נפסק, כי אף במקרה שבו מוקנית לרשויות, במפורש, זכות להגיש חוות דעת, אין בכך כדי להקנות להן זכות וטו, בין אם חוות הדעת הוגשה במועד ובין אם לאו:

"השטח הנדון נקבע כשטח המיועד להקמת תחנת דלק. תמ"א 4/18 קובעת כי לא יינתן היתר אלא אם נתקבלה חו"ד מגורמי מדינה שונים. דוק: התמ"א מקנה לגורמי המדינה זכות להגיש חוות דעת תוך מועד שייקבע, אך היא אינה מקנה להם זכות וטו. התמ"א מוסיפה וקובעת גם מה יעשה מוסד תכנון אם לא התקבלה חו"ד תוך זמן סביר: יש לוועדה שיקול דעת, והיא יכולה לפעול גם ללא קבלת חו"ד דעת"

155. בדרישתה להקפאת הטיפול בשתי תחנות השאיבה ולריכוז מאמץ בשניים מרכיבי הפתרון בלבד – מנהרת עמק צורים והמט"ש בשפך הקדרון, רשות המים מטילה וטו על החלטות ועדות התכנון.

156. נעיר כי מהלך התערבות כזה מצד רשות המים הוא מהלך חריג ביותר. הבהירה את הדברים הגב' טליה שוסברגר, יו"ר ועדת המשנה לביוב, בפורום שולחן עגול שהתקיים ביום 31.8.2015:

"אני רוצה להגיד שלאורך כל השנים וכל הפרויקטים שאנחנו מכירים גם מהמחוז הזה, וגם ממחוזות אחרים. מעולם לא היה ערעור על מתווים של פתרונות ביוב שנקבעו ברמה הזאת. זאת אומרת, ברשות המים השיפוט תמיד היה בנושא של הקוטר, או הספיקה, או הנפח, האם זה נכון, או לא נכון, שנת יעד ומה, המתכנן עשה את העבודה ה... נכונה. ... מעולם רשות המים עד הפעם הזאת אני לא חושבת שהיה פרויקט ולא זכור לי שהתערבו במתווה שקבעו אותו בתוך ועדות תכנון. לדעתי זה פעם ראשונה. לפחות מה שאני מכירה".

157. גם אם מציגה רשות המים את דרישתה כ"הקפאה" בלבד לשם בחינת היתכנות מט"ש גדול – ברור כי היא מבקשת יותר מאשר "הקפאה" - היא מבקשת את ביטולו של הפתרון המודולרי והחלפתו ב"הצעת רשות המים". ומבקשת לעצור את תחנת השאיבה בתלפיות-מזרח.

כך, מתוך תמליל דיון הוועדה המחוזיות מיום 7.9.2015 (נספח ל"ו, עמ' 117)

גב' עמליה אברמוביץ', נציגת רשות מקרקעי ישראל:

"כל הנושא עלה, דלית זה עלה כי זה בועדת החסמים. אנחנו רוצים לממן אותם, ופתאום רשות המים אמרה לא. לא רוצים את זה בכלל. לא, זה לא כסף. לא רוצים את זה"

158. בהטלת הוטו רשות המים שמה עצמה כמוסד-תכנון-עליון. בהינף החלטה שלה, היא פוסלת פתרונות והחלטות שעברו את כור ההיתוך התכנוני המלא (הכולל הפקדת תכנית, שמיעת התנגדויות והכרעה בהן). כך, כהמחשה, עמדתה במכתבה מיום 2.8.2015 בנוגע לתחנת השאיבה בגיא בן הינום: "הפתרון במקרה זה בעייתי גם מבחינת הפגיעה הסביבתית שיש בו וככל שניתן לייצר באמצעות קידום הפתרון המלא הרי כולנו אמורים לברך על כך". ההיבטים הסביבתיים הללו – הקונקרטיים ביחס לתחנת השאיבה, והכוללים, ביחס לתחנת השאיבה כחלק מהמתווה המודולרי – הוכרעו כבר.

159. כפי שעולה מהמפורט לעיל, הניסיון של רשות המים להטיל וטו על ביצוע התכניות המאושרות חורג במובהק מסמכותה של רשות המים.

160. כדי לחפות על החריגה מהסמכות, בוצע "מעקף" באמצעות ניצול סמכות הפיקוח של רשות המים על הגיחון וסירוב לאשר את פרסום המכרז לבניית תחנת השאיבה תלפיות-מזרח. ונדגיש, תכנון התחנה אושר מבחינה הנדסית על ידי ועדת השיפוט של רשות המים עצמה.

161. על פי העמדה שהציג נציג רשות המים בפורום הגיחון ביום 31.8.2015 הרשות מבקשת להביא את הנושא לדיון מחודש של הרגולטורים, לכאורה, שלא במסגרת ועדות התכנון. כמו כן מבקשת רשות המים להגיש בקשה לשינוי תכנית מורדות ארנונה (תכנית 151-0053751), כך שאכלוס השכונה החדשה לא יותנה בהפעלת תחנת השאיבה כשכיוון הסניקה של השפכים הוא מערבה, אל מט"ש שורק.

162. במהלך אותו דיון בפורום שולחן עגול התייחסה יו"ר ועדת המשנה לביוב לחריגת רשות המים מסמכותה כדלקמן:

"מה שמשנה זה שזו תכנית מאושרת שאתם ישבתם בה בתוך הוועדות שאישרו אותה. זה מה שמחייב במדינת ישראל. לא מתחיל עכשיו שיח רגולטורים. שיח רגולטורים נקבע בוועדה. אחרת התוכנית לא הייתה מאושרת... זה מה שאתה אומר: אני עכשיו הולך לעקוף את מערכת התכנון. ואני הולך לעשות את זה כי יש לי מקלות בגלגלים"

י"3 – חוסר הגינות שלטונית של רשות המים כלפי הציבור

163. הפסקת הזרמת השפכים לקדרון, או למצער צמצום ההזרמה, היא אינטרס ציבורי מובהק. ניסיונות רשות המים "לעצור את הסוסים" רגע לפני הביצוע הממשי של השלב הראשון בפתרון המודולרי, מכרז תחנת תלפיות-מזרח, ואת קידום יתר מרכיבי הפתרון המודולרי, מהווה חוסר הגינות מובהק כלפי הציבור.

164. אין אלא לצטט מתוך דבריה הנוקבים של יו"ר הוועדה המחוזית בתמליל הדיון מיום 7.9.2015 :

גב' דלית זילבר, יושבת ראש הוועדה :

"זו בושה וחרפה למדינת ישראל ולכל אחת מהרשויות שיושבות פה שהביוב בקדרון זורם היום חופשי. זה פשוט לא יכול להיות" (עמ' 127)
"בשם הציבור יש פה שערוריה מתמשכת של התנהלות. זה מה שיש כאן" (עמ' 134)
"זו פשוט שערוריה.. כולל כל הסיכומים שאתם הייתם נוכחים בוועדת ביוב והסכמתם על המתווה הזה ואיך שאתם רוצים היום משהו שהוא הזוי. הזוי..." (עמ' 142)

-- העמודים הרלוונטיים מתמליל דיון הוועדה המחוזית מיום 7.9.2015 מצ"ב כנספח ל"ו

165. חוסר ההגינות כלפי הציבור, מצד המשיבה 1, הוא מעבר לחוסר הסבירות הקיצוני בהתנהלותה :

- עזות המצח של נציגי רשות המים לומר בדיון ביום 7.9.2015 כי: **"אנחנו לא היינו כל כך בתמונה פה בתוך הוועדה"** (מ. גרזי, עמ' 123 לתמליל הדיון) וכי **"אנחנו סבורים שיש זמן לעשות חלופות נוספות"** (ז. אחיפז, עמ' 119 שם), בזמן שנציגי רשות המים, מילת"ב, הגיחון ומבט"י היו שותפים מלאים בתהליך התכנון ;
- עצירת קידום בניית תחנת השאיבה בתלפיות מזרח באמצעות הצגה מטעה של רשות המים בפני חמ"ל הדיור כי **"ייתכן שבסופו של דבר לא יהיה צורך בהקמת תחנת שאיבה נוספת בתלפ"ז אם יוחלט על הקמת מט"ש הקדרון"** (נספח י"ז) זאת כאשר, כמובהר לעיל, תחנת השאיבה בתלפיות-מזרח חיונית בכל מקרה ;
- הפער בין המצג בפני חמ"ל הדיור, שהיתכנות הקמת המט"ש הגדול תיבחן במשך חצי שנה **במקביל** לקידום תחנת השאיבה בתלפיות-מזרח, כשבפועל רשות המים עצרה את המהלך כשהודיעה שתסרב לאשר יציאה למכרז ;
- הניסיון להחזיק בחבל משני קצותיו, להעלים עובדות לא נוחות, ולטעון בתגובה לפניית העותרות כאילו לא הוטל וטו על תחנת השאיבה תלפ"ז 2 כשבאותה נשימה ממש מציינת המשיבה כי היא פועלת לקידום פתרונות, שיחליפו את התכנית ה"נחותה כלכלית-הנדסית ותכנונית" תוך שהיא **נמנעת** מלציין את דרישתה, השרירה וקיימת, מהגיחון להקפיא את המכרז.

166. בבג"צ 840/79 מרכז הקבלנים והבונים בישראל ואח' נ' ממשלת ישראל פ"ד לד(3) 729, נפסק :

"המדינה באמצעות הפועלים בשמה היא נאמן של הציבור, ובידיה הופקד האינטרס הציבורי והנכסים הציבוריים לשם שימוש בהם לטובת הכלל. ...מעמד מיוחד זה הוא המטיל על המדינה את החובה לפעול בסבירות, ביושר, בטוהר לב ובתום לב... קיצורו של דבר, עליה לפעול בהגינות"

167. ההגינות השלטונית כלפי הציבור בענייננו מחייבת כי המשיבה 1 תעשה כל שביכולתה כדי לקדם את הרכיב הראשון והבשל בפתרון המודולרי, כביטוי ללקיחת אחריות שלה, על פי חובתה החוקית, לטיפול בשפכים המוזרמים לקדרון. המשיבה 1 עושה בדיוק ההיפך.

4 – תחילת יישום מידי של הפתרון המודולרי, בודאי הרכיב הראשון והבשל בו, נשען על עקרונות יסוד משפטיים הנוגעים לקשר שבין אדם וסביבה

168. בבג"ץ 4128/02 אדם טבע ודין נ' ראש ממשלת ישראל ואח', פ"ד נח(3) 503, נפסק כי הזכות לסביבה ראויה אינה זכות חוקתית הכלולה בזכות היסוד לכבוד האדם. מנגד, נפסק כי הזכות לכבוד האדם וחירותו כוללת בחובה את הזכות למינימום של קיום אנושי.

169. כבוד השו' ברק פסק בעניין רע"א 4905/98 גמזו נ' ישעיהו, נה(3) 360, 375-376 :

"כבודו של האדם כולל בחובו הגנה על מינימום הקיום האנושי. אדם המתגורר בחוצות, ואין לו דיור, הוא אדם שכבודו כאדם נפגע; אדם הרעב ללחם, הוא אדם שכבודו כאדם נפגע; אדם שאין לו גישה לטיפול רפואי אלמנטרי, הוא אדם שכבודו כאדם נפגע; אדם הנאלץ לחיות בתנאים חומריים משפילים, הוא אדם שכבודו כאדם נפגע"

170. האוכלוסיות הנסמכות על נחל קדרון, חלקן גרות ממש בסמיכות לו, וחיות מידי יום את המטרד הבלתי נסבל של שפכים גולמיים ה"זורמים" בערוץ הנחל – חוות מידי יום פגיעה במינימום הכבוד של קיום אנושי.

171. על פי האמנה הבין-לאומית בדבר הזכויות הכלכליות, החברתיות והתרבותיות, משנת 1966, שאושרה על ידי ישראל בשנת 1991, הזכות למים ולתברואה נגזרת מזכותו של כל אדם ל"רמת חיים נאותה" ו"לרמת הבריאות הגופנית והנפשית הגבוהה ביותר שניתן להשיגה".

172. בשנת 2006 אימצה תת ועדה של האו"ם לקידום זכויות האדם והגנה עליהן את המלצות ועדת האמנה הבין-לאומית בדבר הזכויות הכלכליות, החברתיות והתרבותיות בנושא מימוש הזכות לאספקת מי שתיה והן מתייחסות לזכות לתברואה כאל חלק מהותי מהזכות למים ומחייבות מדינות לפעול למניעת זיהום מקורות המים.

173. אשר לנחל עצמו - לאור ערכיותו הרבה מבחינה ערכי נוף ומורשת, מדובר במשאב ציבורי יקר ערך, אשר הפך לחצר אחורית ומוזנחת נוכח שנים ארוכות של זילות בהתייחסות אליו. מדובר בערך "נוף תרבות". שאיפת תכנית האב לקדרון היתה להחזיר לו, במהרה בימינו, את עטרת ראשו. משלא קרמה עור וגידים, לכל הפחות יש לעשות את המאמץ המירבי והיחיד הסביר בנסיבות העניין – והוא – להתחיל בפעולות ממשיות לצמצום הזרמת הביוב בנחל.

174. נפסק בבג"צ 2599/00 יתד עמותת הורים לילדי תסמונת דאון נ' משרד החינוך, פ"ד נו(5) 834 :

"כידוע, חזקה היא כי פירושם של דינים תואם את ערכי היסוד של השיטה. כך הוא לעניין פרשנות התואמת את עקרון השוויון... כלל פרשנות נוסף מבטאת החזקה כי קיימת התאמה בין חוקי המדינה לבין נורמות המשפט הבינלאומי שמדינת ישראל מחויבת להן. לפי חזקה זאת, יתפרשו דינים, ככל שהדבר ניתן, כעולים בקנה אחד עם נורמות אלה."

...חזקות פרשניות אלה ניתנות לסתירה רק כאשר לשון החוק או התכלית הפרטיקולרית המפורשת שלו אינן מתיישבות עם ערכי השיטה הכלליים או עם הנורמה הבינלאומית"

בבג"צ 4128/02 הנ"ל קבעה כבוד השופט דורנר:

"האינטרס הציבורי הכבד לסביבה ראויה, שהוא אינטרס כלל-עולמי, ושמבוסס כאמור על זכויות אדם ועל אינטרסים ציבוריים הזוכים להגנה חזקה בדין ובפסיקה הישראלית, מספיק לדעתי ליצירת חזקה שלפיה יתפרשו דינים, ככל שהדבר ניתן, כתואמים את הזכויות ואת האינטרסים בדבר סביבה ראויה"

ובעא 8116/99 אדם טבע ודין נ' הועדה המקומית לתכנון ולבניה שומרון, נה(5)196, נפסק מפי כבוד השופט אנגלרד:

"לצער, המודעות בחברה הישראלית לאיכות הסביבה ולשמירה על נכסי הטבע למען הכלל ולמען הדורות הבאים עדיין אינה מפותחת. אנו מפגרים בנושא איכות הסביבה פיגור רב אחר רוב המדינות המפותחות. הדבר חמור במיוחד בשל שטחי הטבע המצומצמים מאוד של מדינת ישראל, שלגביהם כל החלטה מוטעית היא פגיעה אנושה ובלתי הפיכה בנכסים שמחובתנו לשמור עליהם מכל משמר. לטעמי, יש לבית-משפט זה תפקיד גדול ביצירת המודעות שהחברה בישראל זקוקה לה. לכן יש לעשות כל מאמץ פרשני, במסגרת הנורמטיבית הנתונה, כדי לשמור על המשאבים המצומצמים מאוד של טבע ונוף"

175. מכלול עקרונות משפטיים אלו תומכים בכך שרשות המים חייבת להפסיק לשים אבני נגף בביצוע הפתרון המודולרי ולהתחיל לפעול באופן המקדם אותו, ולא מסכלו.

סוף דבר

176. לאור כל האמור לעיל, יתבקש בית המשפט הנכבד להיעתר לסעדים המבוקשים בפתח עתירה זו.

177. כן מתבקש בית המשפט הנכבד לפסוק לטובת העותרות הוצאות משפט ושכ"ט עו"ד בצירוף מע"מ כחוק.

178. העתירה נתמכת בתצהיר מנכ"ל עמותת צלול, גב' מאיה יעקבס.

עו"ד חגית הלמר
מ.ר. 24496

עו"ד חיה ארז
מ.ר. 54992

ב"כ העותרות